

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**In Causa Religionis Miscellaneorum Libri Tres In Diuersos
Tractatus antea non æditos, ac diuersis temporibus,
locisq[ue] scriptos digesti**

Cochlaeus, Johannes

Ingolstadii, 1545

VD16 C 4328

VI. Dialogus Io. Cochlaei de tollenda in fide & religione discordia per
Concilium Generale, Scriptus Dresdae Anno. 1535.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29563

65
MISCELLANEO

RVM LIBRI PRIMI TRACT.

Statu Sextus.

DIALOGVS IOAN. COCHLAEI DE
tollenda in Fide & Religione discordia per Con-
cilium Generale.

Interlocuto-
res Tres. { Paccus qui uelut mediator pacē inter discor-
dantes componere quærit.
Petreius qui Petri fidem & Ecclesiam con-
tra hæreticos tuetur.
Arenius, qui Lutheri sectam, quæ super are-
nam fundata est, defendit.

DE TOLLENDÆ IN FIDE
& Religione inter Germanos discordia.
Caput I.

PACEVS, Bone Deus, quam sæuum & hostile malum est discordia mentium in religione, Heu nimis uerū est nobis Germanis illud Salustij, Concordia res parue crescunt, discordia magnæ dilabuntur. Ante annos DCCC, quando maiores nostri in paganismo Idolis seruibant, nullas habebant urbes muratas, nullas literas, nullas leges ciuiles. Posteaquam uero à Sede Apostolica missi fuerūt in Germaniã, ad euangelizandum Christum gentibus, sancti ac eruditi uiri, Kilians

Quanta bona inuexit Germaniæ Christiana religio.

r

Dialogus Io. Cochlæi

lianus, Bonifacius, Burcardus, Ruptus, Vuilbaldus, Vuilibrordus, & id genus alij, tunc certe coeperunt in finibus nostris edificari urbes, muniri arces, extrui templa, fundari Clericorum Collegia, Monachorum Coenobia, uirginumque sacrarum Monasteria, ut in ijs iugiter & laudaretur Deus unus & uerus, & supplicaretur pro populo fideli die ac nocte. Nemo fiebat pijs in cultum Dei donationibus pauperior, Quanto plus donabatur deuotis Deo ministris, tanto maiorem rependebat Deus omnium rerum abundantiam, Quod admodum per prophetam quendam promiserat, dicens. In-ferte omnem decimam in horreum meum, ut sit cibus in domo mea, & probate me, si non aperuero uobis cataractas caeli, & effudero uobis benedictionem usque ad abundantiam. Creuit igitur Germania in pacifica Christi religione usque ad summum rerum humanarum fastigium, ut etiam sceptrum & gloria Romani Imperij (quo nullum fuit in terris neque maius neque potentius neque clarius) ad Germanos transferit. Et in supremo isto rerum & dignitatum culmine immutabiliter stetit D C. annis patria nostra, Ut non immerito, dum omnia ea bona Christi (qui in Euangelio suo promittit palam pro eiusmodi ad pias causas donationibus & in tempore hoc Centuplum, & in futuro saeculo uitam aeternam) accepta referret, dicere potuerit de fidei Christianae uera sapientia. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius. Nunc uero, posteaquam intra XV. annos turbata est per haereses fides & religio patrum nostrorum, nonne protinus omnia illa bona nobis aut dilapsa perierunt omnino, aut sic diminuta sunt et obscurata, ut difficillimum sit, ea in pristinum floris et splendoris sui statum reduci? PETREIVS. Quid Paceus queritur secum ita tristis? quid ita suspirat, alioque trahit

Malach. 3.

Ro. Imperium
ad Germanos
nos translatum.

Matth. 19.
Mar. 10.

Sap. 7.

trahit gemitus: quid sic complicat manus, & oculos in cœ-
 lum attollit: Accedam ergo, & hominem, natura lætum a-
 lioqui & benignum, exhilarandi gratia compellabo. Salve
 Patee Dominus tecū, P A. Et cum spiritu tuo. P E. Quid
 solito tristior est nunc uultus tuus: Num omnia recte non
 habent: P A. Quid recte, in tanta & rerum turbatione & a-
 nimorum discordia: P E. Ita exigunt peccata nostra publi-
 cam hanc tribulationē nostram. Quoniam omne caput (ut
 ait propheta) languidum est, & ita uiuimus in delicijs et pec-
 catis, ut à planta pedis usq; ad uerticem, non sit sanitas in no-
 bis. Sed bono precor sis animo, Nam, ut ait Apostolus, O-
 portet hæreses esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant in
 nobis. P A. Quis autem ex tanto numero altercantium in-
 ter sese, publice atq; priuatim, totq; in uulgus edentium tum
 sermones tum libros contentiosos, facile discernat, aut ma-
 nifestum faciat, ut sint probati: Quis tantarum tamq; sub-
 limium rerum, de quibus tam acriter disceptant, Idoneus in
 hoc mundo iudex erit: dum omnes quæ sua sunt quærunt,
 non quæ Iesu Christi, et mundi sequuntur illecebras. Quo-
 tus enim quisq; est, qui uere cum Paulo dicere queat, Per
 Christum mihi mūdus crucifixus est, & ego mundo: Nun-
 quid animalis homo percipit ea quæ sunt spiritus Dei: Si
 mundus odit Christum & eos qui Christum uere sequun-
 tur, quos ipse de mūdo elegit, Quomodo isti, queso, qui de-
 licijs mundi non modo student sed penitus etiā immerfi
 sunt, recte iudicabunt, utri contententium sint uere in Chri-
 sto probati: P E. Habēt (ut ait Dominus) Moysen & Pro-
 phetas, audiant illos. P A C E V S. Scio quidem ac firmi-
 ter credo, Quæcunq; scripta sunt, ad nostrā doctrinā scripta
 & à spiritu ueritatis (qui nec fallit nec fallitur) sanctis Dei
 hoīb; inspirata esse, Quandoq; dē et ipse dñs ait in Euāgelio
 Amen

Esa. 1.

1. Cor. 11.

Iudex Con-
trouersiarū
in fide.

Phil. 2.

Gal. 6.

1. Cor. 2.

Ioh. 15.

Luc. 16.

Roma. 15.

2. Pet. 1.

Matth. 5.

Dialogus Ioan. Coch.

2. Pet. 5.

Amen dico uobis, donec transeat cœlum et terra, iota unum aut apex unus non præteribit à lege, donec omnia fiant. Verum tamen sicut in Epistolis Pauli, ita & in alijs scripturis sanctis, multa sunt intellectu difficilia, quæ indocti & instabiles deprauant ad suam ipsorum perditionem. Etenim nõ ignoras Petrei, in quam multos & diuersos sensus & sectas tempore hoc nostro, distracta sint uarijs opinantium interpretationibus, hæc clarissima alioqui uerba Christi. H O C

Diuerſi ſenſus ſcripturę

Luth. lib. 1. contra Zuin-
glium.

EST CORPVS MEVM, Certe Lutherus ipse, harum in fide & religione discordiarum fons & origo, ante annos VIII. falsus & conquestus est, Ea uerba à diuersis sectis in decem diuersos sensus & expositiones reprobas distorta fuisse, Quibus & ipse nouam adiicit, dum ait, Hoc, id est, Hic panis est corpus meum. Quantis uero interim contentionibus & uerbo et scripto, super his uerbis frustra, imò perniciose, inter sese decertarunt: & nullus adhuc disputationum finis est.

Iudiciũ sum
mi sacerdoti

Quis igitur hic mihi dicat aut indicet, quæ nam sectarum rectius ista Christi uerba interpretetur: P. E. Huic difficultati satis prospectum est, bone Patee, autoritate utriusque Testa-

Deut. 17.

menti. In ueteri enim sic habetur cautum diuinitus, Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse, prospexeris, & iudicium intra portas tuas uideris uerba uariari, Surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, ueniesque ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij ueritatem. In nouo autem Testamento ait ipse Christus dominus noster, ad Beatum Petrum, primum Sedis Apostolicæ Antistitem et Ro. Ecclesię Episcopum, Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et portę inferi nõ præualebunt aduersus eam, Tibi dabo clauis regni cœlorum, Ego rogauit pro te, ut non deficiat fides tua, Et tu aliquando con-

Autoritas
Petri
Matth. 16.

uersus

conuersus confirma fratres tuos, Tu qui me plus his diligis Ioh. 21.
 pasce oues meas, pasce agnos meos.

Ex his itaq; diuinæ scripturæ locis facile intelligis, q̄ in
 huiusmodi contentionibus, ubi eadem scripturæ uerba à di-
 uersis diuersimode interpretantur, si debeat esse ullus con-
 tentionum finis, necessario recurrendum sit ad Sedis Apo-
 stolicæ iudicium. Quemadmodum tota Ecclesia per annos
 iam M. D. haftenus obseruauit. Petro enim & successoris
 bus eius in sede Apostolica, datæ sunt clauesscientiæ & po-
 testatis ac supremum in Ecclesia iudicandi tribunal, uti om-
 nia confitentur Concilia sacra & Generalia, P. A. At apud
 nouas nostri temporis sectas, nihil est uel odiosius uel son-
 temptius nomine Papæ aut Ro. Pont. Quomodo igitur
 ad eum recurrent, eiusue acquiescent iudicio? P. E. Quam-
 uis in hoc grauiter peccent & iniue agant, uelut oues erran-
 tes, quæ non audiunt dicto sui pastoris, incurrentes per
 hanc inobedientiam, & scelus Idolatriæ, ut ait Samuel, &
 crimen lese Maiestatis, Euangelij legumq; Imperialium &
 sacrorum Canonũ, Attamen adhuc alia restat eis uia perqui-
 rendæ ueritatis iudicij ac determinandæ quæstionis, circa
 quam digladiantur & dubitant. P. A. Quæ est uia alia, præ-
 ter scripturam & supræmum scripturæ Interpretem, cui cla-
 ues dedit Christus? P. E. Quamquàm indigni sunt, ut au-
 diantur, qui supremum Ecclesiæ tribunal audire contem-
 nunt, Ne tamen infinitam plebis multitudinem per obsti-
 natam contumaciam suam in æternam damnationis uora-
 ginem secum rapiant, aliam eis monstrabo & aperiam ex E-
 uangelio uiam, per quam contentionibus suis finem statue-
 re queant, P. A. Si ex Euangelio uiam aliam ostenderis, nõ
 arbitror eos illam declinatuos esse, Quandoquidem præ-
 alijs de Euangelio sese iactitant, & Euangelici dici uolunt,

Claues scientiæ & potestatis.

Ioh. 10.
 1. Reg. 15.
 C. de summo
 matris. L.
 1. & L. Nos
 reddentes.

Dialogus Io. Coc.

Sed ecce oportune uenit huc Arenius, qui Lutheri sectę impendio fauet, Hunc igitur accersamus, priusquā de uia illa differas. P. E. non grauabor cum illo quoque amice, ut tecum, super his rebus colloqui, modo pacifice id fieri queat. P. A. fiet, spero, Nō enim raro de ijsce dissensionibus amice mecum fabulatur. Ades huc Areni, commode profecto aduenis, salue. ARENIVS. Saluete & uos, amici, Quid rei est, aut quid noui habetis? P. A. Scio, Areni, tibi quoque displicere diuturnas istas in fide & religione contentiones, ex quibus misere Germania tot clades & calamitates accepit, Nunc antequā aduenires, aliquandiu confabulatus sum cum Petreio nostro, ad inquirendam uiam aliquam cōmodam, per quam possint dissidia illa componi, scandalaque tolli. Scio quidem tibi mecum communem esse querelam de uaria scripturę interpretatione, dum diuersę partes eandem scripturam in diuersas trahunt sententias, Neque ignoro, tibi tuisque non placere ut super ijs determinandis R. O. Pontificis antiquo more iudicium requiratur. At aliam mihi, ex Euangelio uiam promittit Petreius, quam te non inuitum auditurum esse opinor, qui tantopere in Euangelio confidis. AR. libenter profecto audiam, quicumque ex Euangelio me docere uoluerit, Tantum abest, ut Petreium, ueterem familiarem & amicum nostrum, audire de Euāgelio recusem. P. A. Tuum est igitur Petrei, iam dicere, ut promisisti. P. E. Quando quidem ita uultis, obsequar amicis, Deumque precor, ut ad uerba ueritatis habeatis aures audiendi.

Autoritas
Concilij.
Mat. 18.

Etenim ipsa ueritas in Euāgelio sic ait. Vbi sunt duo uel tres cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, Quis autem dubitet, in legitimo Concilio congregari Christi fideles in nomine Christi? Si ergo in medio eorum ueritas ipsa est, nulla profecto salūtas ibi locum habere poterit. Meo
rito

rito igitur in dissensionibus magnis acquiescendum est sententia Generalis Concilij, in cuius medio Christus est, quod est uia ueritas & uita. AR. Admitto quidem, quod Christus sit in medio suorū fidelium, qui ueri Christiani sunt, sed minime concedo tibi, quod sit in medio hypocritarum, Papæ, Cardinaliū, et Episcoporum, ac Sophistarū, qui solent in Concilijs primas sibi arrogare partes. De illis, n. fideliter admonet nos ipse dominus in Euangelio, ut ab eis caueamus, dicens, Attendite a falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium &c. Per hoc, n. Euangelium subuertit dominus funditus ac radicitus Papatū & omnia Concilia (ut ait Luther, noster) Quia non tenemur seruare quod Papa præcipit & hoies constituunt. PE. Bona uerba quæso, Areni, Si dominus per istud a te productum Euangelium funditus ac radicitus subuertit (ut ais) Papatū et omnia Concilia, Quomodo igitur tot retro seculis per aſos M. D. cū Euangelio ista steterunt: PA. Non uidet mihi uel æquū uel oportunū Areni, ut istud Lutheri dictum huc afferas, Si. n. uerum esset, quod ille dixit, ridiculum fuisset Illustrissimo Principi Electori Saxonie suis cum confœderatis, toties futurū appellare Conciliū, in oibus fere Cōuentibus & Comitijs Imperialibus, AR. Certe Lutherus constanter ibi affirmat, quod mentiri oporteat uel Euangelium istud, uel Papam simul cum Concilijs. PA. Parum constanter affirmat hoc dictum Lutherus, qui contrarium sepius asseruit. Meminisse, n. potes, Ipsummet longe aliter de Papa, tum de Concilijs & sensisse & scripsisse, in plerisque libris suis, maxime uero in suis Resolutionibus, per quas Orbi primū innotuit. Proinde Cum cœperimus amice colloqui de inuenienda uia, qua tolli queant istæ in fide & religione apud nos Germanos obortæ controuersæ, non decet, Areni, neque expedit, ut turbulenta Lutheri scripta

Ioh. 14.

Luth. In possessa. Attende a falsis.

Lutheri in doctrina inconstantia.

Vide Septem capitulum c. 33. it. 34.

Dialogus Io. Coc.

Lutheri scripta in medium producas. Nosti sane, quàm male audiat ab aduersarijs, propter suam in sententijs uariationem & inconstantiam.

**Verba Lu-
theri contra
sectas.** Noli igitur ea proponere, quæ ad turbandam pacem & unitatem Ecclesiæ ab eo scripta simpliciter, Sed ea potius

**Luth. lib. 1.
contra Zuin-
glium.**

**Verba Lu-
theri contra Ana-
bap.**

(si omnino eius meminisse iuuet & de eo mentionem face-
re libeat) quæ contra Barbaras Suermerorū & Anabaptis-
tarum insanias edidit, quæcumq; ad redintegrandam Eccle-
siæ pacem conducere uidebuntur A R. Quamuis in illos
multa scripserit Lutherus, per ea tamen non iustificauit Pa-
pam & Concilia, P A. Propiora tamen ad pacem ibi propos-
uit. In Suermeros enim scribens, fatetur, eiusmodi contro-
uersias, In quibus scriptura sacra à diuersis sectis in diuersos
trahitur sensus, tolli non posse nisi autoritate ac determina-
tione Concilij, In Anabaptistas uero inuehens, multa ultro
tribuit Papatui, quæ si tu quoq; tribueris, spes est, nos collo-
quio isto ad uiam pacis & concordie peruenturos esse. A R.
Quæ sunt illa? P A. Tametsi te legisse non ambigo, recita-
re tamen non piget. Nos autem fatemur (inquit) sub Pa-
patu plurimum esse boni Christiani, immo omne bonum
Christianum, atq; etiã illinc ad nos peruenisse. Quippe fa-
temur in Papatu ueram esse scripturam sacram, uerum bap-
tisma, uerum sacramentum altaris, ueras clauas ad remissio-
nem peccatorum, uerum predicandi officium, uerum Cas-
techismũ, ut sunt Oratio dominica, X. præcepta. Articuli
fidei. Dico insuper (inquit) esse sub Papa ueram Christia-
nitatem, immo uerum nucleum Christianitatis. Qualia ue-
ro bona in Lutherismo sint, Lutherus ipse multis querelis et
in uisitacione saxonica, & in plerisq; libris & sermonibus
suis palam facit, Ego tibi pauca hic referam, quæ ante pau-
cos menses, uir quidam haud indoctus, ad Lutheri propu-
gnatorem

gnatorem præcipuū, Philippum Melanchthonem, priuasi-
tim scripsisse fertur.

Experior (inquit) indices mi Philippe, sicut in magno
corpore semper aliquid est, quod querelam afferat, & mens
dicantis manum requirat, ita esse in Ecclesia, magna domo
& regno. Ante natum Christum, teste Augustino, hæreses
fuerunt 28. Aetas Augustini habuit longe plures, hoc est,
128. Si quis huius nostri fermentati sæculi errores numeret
de fide Trinitatis, Baptismo, Pœnitentia, homine Christo,
Christo Deo, sacramētis &c. fere totidem inueniat. Vt ego
pro mea tenuitate soleam perpetuo in ore habere Polycarpi
illud dictum. O Deus, in quæ tempora nos posuisti. Olim,
q̄s timor Dei nō cohercebat, cohercebant Synodi. Multis,
annis nullam salutarem Synodum habuit Ecclesia. Et ta-
men morbi hōrum temporum uere exposcerent medelam,
Quemadmodum multum est passim querelæ & mali. Ex
cutitur à plerisq; iugum hominum, paucissimi se submittūt
iugo Christi. Sathan callidus fuit, huc multos agitatur, ut dū
summa inconstantia iam hoc iam illud credunt, posthac nis
hil prorsus credant, & euadant in populum Asotorum. Et
infra. Certe omnia plena periculi sunt, & neglectus religio-
nis uere, honestarum disciplinarū, cum primis Theologiæ.
Ex studiosis rarissimus inuenitur, qui se parabilem præbeat,
ut διδακτικός euadat. Adeo omnes horrent hanc professio-
nem, & causantur hoc dissidium, Vt nesciam, quales poste-
ritas sit habitura uerbi præcones. Papatus reijcitur, Christo
non dantur nomina. Iuuentus fere nihil Dei habet. Ablata
aut contempta confessione, Catechismus non exercetur.
Istis malis omnibus, si nos iungere mus dextras, & in domi-
no cōspiraremus, posset præsentissimum aliquod Pharma-
cum exhiberi, mutuis auxilijs firmarētur omnia redigerentur

Ex Epistola
Hedionis.

Mala huius
temporis.

Dialogus Ioan. Cochläi

tur in ordinem confusa. Hæc & id genus plura, uir ille discretus, qui cum aliquot annis fuisset Lutheranus, ad Zuingliū postea defecit. In qua secta adhuc misere computrescit. Ex uerbis tamen eius facile intelligis, ipsum quoque concordiam audum esse, Quem & huic interesse colloquio peruelim.

P E. Ex his cōsideres rogo, Areni, quanto periculosius sit, stare à parte uel Zuinglii uel Lutheri uel cuiuslibet alterius sectæ, quam remanere sub Papatu, sicut permanserunt sub eo Maiores nostri. Maxima nimirum peccatorum moles ceruices & conscientiam Lutheri (cuius defectio prima fuit radix & scaturigo omnium eiusmodi malorum) grauitè premit, Ex cuius manibus Deus in nouissimis, tot animarum per hoc dissidium perditarum milia seuerissime requireret, quarum sanguis incessabilem in illum uindictā de abyso clamat. AR. De anima sua uiderit ipse Lutherus. Ego puram Euangelij doctrinam, quam ipse primus Orbis aperuit ac dedit, relinquere non possum. P E. Ita ne aperuit ac dedit? AR. Ita sane, ut nunquam clarius ab ullo prædicatum aut interpretatum fuerit, Euangelium Christi, ne Apostolorum quidem temporibus, uti Lutherus ipse in Domino gloriatur. P E. Non in domino, sed in patre mendacij sic gloriatur. Omnis enim arbor ex fructibus suis cognoscitur, Quales uero sint Lutherici Euangelij fructus, iam audisti, Quales autem fuerint fructus ueri Euangelij, tempore Apostolorum & Martyrum Christi, ex actibus Apostolorum, & ex Epistolis Pauli, atque ex historia Ecclesiastica liquido cognoscimus. P A. Comparationes sunt (ut uulgo dicitur) odiosæ. Omisissis igitur illis, ad propositum potius de inuenienda concordia uia, utili & amica confabulatione reuertamur.

Quam periculosum est, à Papa deficere.

Luth. in sermo. de destructione Hierusalem. Matth. 7. & 12.

De

DE CELEBRANDO CON-
cilio Generali. Cap. II.

PE. Dico igitur tibi Areni, & per te omnibus Lutheranis, Zuinglianis, Anabaptistis, & cuiuslibet secte noue uel autoribus uel sequacibus, Quoniam ex eisdem scripturae sacrae uerbis, diuersos elicitis & affingitis sensus. Et sedis Apostolicae iudicium & cognitionem non solum renouitis, uerum etiam contemnitis et blasphematis, Necessarium profectio est, si litium uestrarum ullus debet esse finis, totius Ecclesiae (quam uniuersale Concilium repraesentat) iudicium requiratis, eique reuerenter ac tranquille acquiescatis. **ARENIVS.** Non abnuo, Petrei, Synodi Oecumenicae cognitionem et iudicium uobiscum petere ac quaerere, eique iusticiam cause nostrae submittere diiudicandam, si modo sic fieri queat, ut in tali examine, non hominum traditiones et commenta, sed diuinae scripturae oracula (quae nunquam fallunt) iudicium uice habeant. Si enim in causa fidei hominum iudicia, uelut articulos fidei receperimus, semper timorem ac dubitationem instillabit mentibus nostris breue illud Psalmistae uerbum, Omnis homo mendax. **P E.** Iam supra dixi ex Euangelio certissimam Christi promissionem, qua pollicetur, se in medio eorum fore, qui congregantur in nomine eius. Si ergo Euangelicus es, uti gloriantur sectae tuae homines, Cur de Euangelio hoc dubitas? Cur ei non firmiter credis? **A R.** Non dubito de uerbis Christi, sed de ijs hominibus, qui Concilio uel praesente uel interesse uolunt, quos non arbitror in nomine Christi congregari. **P E.** Quinam sunt istiusmodi? **A R.** si pace tua dicere queam, dicam tibi candidae ac ingenue, sicut in corde sentio. **P E T.** audiam aequo animo, modo id facias absque contumelijs & blasphemijs. **A R E.** absint a familiari colloquio haec uicia. In quo

Concilij iudicio acquiescere oportet.

Psal. 119.
Matth. 18.

Dialogus Ioan. Coch.

ueritas nuda & concordia salutaris, atq; pax Ecclesiæ ab omnibus desiderata quæritur.

Lux, Cleri.

Primum igitur attende & expende mecum, Petrei, Num Christus uelit aut possit in medio esse illorum, qui cum sint statu & ordine homines Ecclesiastici, luxu deliciarum, uesti umq; splendore et reliquo externæ pompe apparatus, quosuis seculares Principes ac regulos, si non superant, certe exequant, non simplicitatē & humilitatē ac mansuetudinē Christi imitantes, sed astutiā superciliūq; & fastum Pharisæicū præ se ferentes. At scriptū est, Deus supbis resistit, humilib; autē dat gratiā. PE. Non appbo Areni, quoslibet Prælatorū aut quorumcunq; Clericorum excessus, siue in uita & moribus, siue in externo cultu peccēt, aliosq; quibus odor uitæ in uitam esse deberent, offendant ac scādalizent. Scio scriptum esse, sancti estote, quoniam & ego sanctus sum, Dominus deus uester. Item, Mundamini, qui fertis uasa domini. Item, Vos estis sal terræ. Quod si sal euanuerit, in quo salietur? Item, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.

Iac. 4.
1. Pet. 5.

2. Corin. 2.
Leui. 19.
Esa. 52.
Matth. 5.
Ibid. 11.

**Vita præla-
torum.**

At credendū non est, q; Christus propter uitia sacerdotū, irrita faciat sua promissa. Sicut, n. in sacramētis ministrādis nō attendit uita aut exterior cultus sacerdotis qui ea ministrat, sed magis uirtus diuina, institutio Christi & forma uerborū. Quandoquidē & per malū sacerdotē ministrata sacramenta gratiā afferunt digne sumentibus. Ita & in Ecclesiæ gubernatione & regimine, magis attendi debet potestas & status Prælatorū, quā eorū uita & cōuersatio. Ne uideamur magis cōfidere in hominis uita, quā in institutione Dei, Nam & malis, secundū statū potestas diuinitus promissa ac data, suum reperitur habere effectum. Etenim Caiphas, cum esset Pontifex anni illius, prophetauit, Et Iudas Scarioth miracula fecit, ut cæteri Apostoli, Et scriptura uocat

Exo. 22.
Psalm. 81.

cat Ecclesiæ Prælatos Deos, ut ibi. *Dij non detrahes.* Item, *Psalm. 91,*
Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat. *Ioh. 10.*
 Sic Christus ipse ait, *Nōne scriptum est in lege uestra, quia*
ego dixi, Dij estis, si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est &c.

Pie igitur credendum est, ac promissioni Christi firmiter
 adhærendum, quod in Generali Concilio, legitime in nomine
 Christi congregato, assit Christus in medio Prælatorum,
 qui secundum statum & uocationem suam interesse debent,
 si non secundum gratiam gratum facientem (ut loquuntur
 Theologi) quam peccata mortalia præpediunt, si mali &
 mortaliter peccantes sint Prælati, saltem secundum gratiam
 gratis datam, Cuius multiplicia sunt dona, Quemadmodum
 Paulus ad Romanos atque ad Corinthios Ephesiosque com-
 memorat.

Grauer itaque peccatis & inique agitis, omnes, quotquot
 nouarum sectarum studiosi estis, dum Ecclesiæ Prælatos
 tam atrociter ad plebem traducitis & iudicatis, eisque proter-
 ue resistitis. Scriptum est enim. *Nolite tangere Christos meos.*
Item. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit,
Item Obedite Prepositis uestris, & subiacete eis. *Item. Utinam & abscindantur, qui uos conturbant.*
 Est enim quod mali sint, & omnino tales, quales à uobis dicun-
 tur ac depinguntur, Propter statum tamen & uocationis
 suæ dignitatem, quam in Ecclesia Dei obtinent, honoran-
 di sunt.

Dauid enim uir sanctus, nolebat tangere aut ledere Saul
 regem, licet malum ac reprobum & à Deo iam reiectum,
 Quem cum Abisai uellet interficere, dixit ei Dauid. *Ne inter-*
ficias eum, Quis enim extendet manum suam in Christum
domini, & innocens erit? Et Paulus, quamuis inique per-

Psalm. 91,
Ioh. 10.

Christus in
medio Con-
cilij.

Ro. 14.
1. Cor. 12.
Ephes. 4.
Non debent
Laici iudica-
re Prælatos.
Psalm. 104.
Ro. 14.
Heb. 13.
Gal. 5.

Exemplum
Dauid.
1. Reg. 26.

Act. 25.

Defensio Ducis Georgij

eussus cum dixisset Principi sacerdotū, Ananiæ, Percutiet te deus paries dealbate, & ab astantibus ob hoc argueretur, dixit. Nesciebam fratres quia princeps est sacerdotum, Scriptum est. n. Principem populi tui non maledices.

Exo. 22.
Maledicta
Sectarum in
Ro. Pont.

Ro. 2.
Ioh. 8.
Math. 23.

Non licet
Sectis quod
licuit Chris
to.
Ro. 17.

Math. 23.
Iob. 5.
Ib. 6.

Quis igitur uir bonus & pius possit probare tot maledicta tamq̄ atroces blasphemias, quas secte noue, ad exemplū Lutheri, in suūm Pontificem & in omnes Ecclesie Prælatos effutiūt & euulgant tota die, cū plenis cōuiciorū plaustris? Quis uos constituit iudices eorū? Aut in quo meliores estis illis? ut possitis effugere illud Apostoli, Propter quod inexcusabilis es o homo, omnis qui iudicas. In quo. n. alterū iudicas, te ipsum condemnas. Et illud Christi, Qui sine peccato est uelstrum, primus in illos lapidem mittat. AR. Non ausim dicere, nos sine peccato esse, Christi tamen exemplo, illorum uitia reprehendimus, Quandoquidē Christus in Euan-gelio Phariseos (qui cæteris Iudeis sanctiores uidebantur) uocat Hypocritas, Duces cæcos & stultos, Serpentes, genimina uiperarum &c. PE. Non est uobis e a in illos potestas, quæ Christo in Phariseos fuit, Nequaquam igitur pari iure illis maledicere potestis. Vobis. n. dicitur. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, Nō est. n. potestas nisi à deo, fuistis autem omnes sub potestate & Iurisdictione Papæ, Quis ergo uos inde exemit? aut quo iure ei maledicitis ac resistitis? Quis uos in eum iudices constituit? De Christo autem longe alia res est, Ipse enim ait. Mihi data est omnis potestas in cœlo et in terra. Item. Pater non iudicat quēquam, sed omne iudicium dedit filio. Item. Quis uestrum arguet me de peccato. Talia uero uerba nemo uestrum de se ipso uere dicere potest. Non est igitur uobis cum Christo æquata potestas, AR. Neque ego sane id dixerim. Non uideo autem, quomodo illorum acquiescam iudicio aut decreto,

creto, super tam multis & arduis in fide & doctrina contro-
 uersijs, Cū sint ipsi & in uita reprobī, & in doctrina erronei,
 scriptum est enim, Quoniā in maliuolā animā non introi-
 bit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis, Spi-
 ritus enim sanctus discipline effugiet fictum, & auferet se
 à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. PE. Non omnes
 sunt uel in uita reprobī uel in doctrina erronei, qui Ecclesijs
 præsent. Absit. Si enim temporibus Helie, sub regibus Israel
 idololatri, reliquit sibi Dominus septem Milia uirorū, quo-
 rum genua non erant curuata ante Baal, Quanto magis nūc
 tempore salutis & gratiæ credendū est, plusq̃ Septem Milia
 uirorum, Inter Ecclesiæ Prælatos, non in una duntaxa pro-
 uincia parua, qualis Iudæa fuit, sed in multis ac magnis per
 Orbem terræ prouincijs & regnis, reperiri posse, qui & uer-
 bo & exemplo bene præsent, atq̃ de die in diem meritis &
 uirtutibus proficiunt & clarescunt & apud deum & apud
 homines? Quot rogo & quantos posset numerare unus
 Erasmus Roterodamus, Doctiss. Episcopos, aliosq̃ pro-
 bate uitæ atque doctrinæ ueros Ecclesiasticos, literarum
 commercio sibi cognitos? Quot Sadoletus? Quot Budæ-
 us? Quot Viues? Quot alij Clarissimi atq̃ doctissimi uiri
 innumeri? Absit igitur, ut sancta Mater Ecclesia, Cui da-
 tus est Spiritus ueritatis ut cum ipsa maneat in æternum,
 sit temporibus nostris usque adeo sterilis & effœta, ut fal-
 sum de ea fiat illud Psalmistę Oraculum, Pro patribus tuis
 nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem
 terram.

Sap. 1.
 Extant ad-
 huc multi
 boni & Do-
 cti Episcopi
 3. Reg. 19.

Vide 24. li-
 bros episto-
 larum Erasa-
 mi.
 Ioh. 14.
 Psalm. 44.

Quid dicam de hoc summo Pontifice nostro, PAVLO
 III. Qui uitæ probitate, omniq̃ uirtute ac eruditione, atq̃ es-
 tiā linguarū peritiā, cū Opt. & Doctiss. Antecessoribus suis
 haud iuste cōparari queat, plurimis etiā præferri, Qui et in
 uiuentes

Paulus Pa-
 pa III.

uisuents hodie (licet hoc saeculum Typographiæ benefi-
 cio, cūctis retro saeculis, In orbe Christiano plures linguarū
 peritia, uariaque doctrina præcellentes uiros habeat) nulli
 pietate aut eruditione secundus habetur. Iniqua est igitur
 hæc tua causatio, qua pijs Laicis suspecta reddere conaris
 futuri Concilij aduersus errores uestros decreta. Ausim enim
 affirmare, nullum fuisse retro in Mille annis Concilium,
 quod plures habuerit doctos uiros, quàm habiturū est sus-
 turum Concilium, si bella & Regum dissidia rem non im-
 pedierint. PA. Hæc omnino uerisimilia mihi uidentur, fa-
 cillimum est enim nunc optime per Typographos excusos
 libros & ingentia uolumnia paruo comparare præcio, Ita ut
 Episcopus aliquis hodie Centum aureis plures ac meliores
 lectuq; faciliores queat comparare libros in omni tū lingua
 regulata tum facultate aut arte, quàm potuisset ante C. aut
 CC. años, per scribas & notarios, seruosq; librarios & exces-
 ptos, Mille, immo bis aut ter Mille aureis conquirere. AR.
 Hoc negare non possum, At uideo non tam probos esse
 nunc Ecclesiarum prælatos, quàm olim fuerunt quàm plu-
 rimi. PA. Semper fuere bonis mali permixti. Queruntur de
 malis in Epistolis suis Apostoli, queruntur sancti Martyres
 Dionysius, Ignatius, Cyprianus, Querunt sancti Cōfessos
 res, Gregorij multi, Chrysostronus, Ambrosius, Hierony-
 mus, & Augustinus, Et in sacratissima Synodo Nicena nō
 omnes fuere boni & irreprehensibiles, Quandoquidē mul-
 ti ex ijs offerebant Imperatori. Constantino Magno, libel-
 los accusatorios, contra fratres suos, Quos sane libellos reli-
 giosus Princeps, pro conseruādo sacerdotibus honore, mox
 in ignem proiecit priusq; delegeret, hæc addens pietatis ple-
 nissima uerba.

Deus (inquit) uos constituit sacerdotes, & potestatem
 uobis

Copia libro
 rum.

Semper ma-
 li bonis per-
 mixti.

Vide hist.
 Eccle. lib. 10.
 c. 2.

Et tripertita
 lib. 2. c. 2.

Verba Con-
 stantini ma-
 gni.

uobis dedit de nobis quoque iudicandi. Et ideo nos à uobis re
 cte iudicamur. Vos autem non potestis ab hominibus iudicari.
 Propter quod Dei solius inter uos expectate iudicium,
 & uestra iurgia quaecumque sunt, ad illud diuinum referuen-
 tur examer. Vos etenim nobis à Deo dati estis Diij, & con- Psal. 81.
 ueniens non est, ut homo iudicet Deos, sed ille solus, De quo
 scriptum est, Deus sterit in synagoga Deorum, in medio autem
 Deos discernit. P E. Quam longe degenerant hoc tempore
 à generosa hac Constantini religiositate, plerique Nobiles atque
 etiam Principes Germaniæ, qui in Clerum Christi omnia
 sibi licere autumant. P A. Male profecto decipiunt in hoc Luth. ad no-
 à quibusdam Apostatis, qui docent Reges & Principes in pro- bilitate Ger-
 uinciarum suarum Episcopos & Clericos potestatem à deo ha- maniae.
 bere, non solum iudicandi, uerum etiam gladij exercendi, atque id
 ipsum etiam in summum Pont. permittunt Ro. Imperatori (si
 dijs placet) belli isti rerum omnium tum diuinarum tum humana-
 rum iudices et arbitri surreptitij, qui ultro se ingerunt, quos nemo
 ad hoc uocauit aut elegit, Qui contra omnem rationem & equita-
 tem subiiciunt patres filijs, ouibusque pastores. Sed missos fa-
 ciamus istos publice pacis tranquillitatisque et omnium statuum
 perturbatores, Quos nec Arenius in omnibus probat aut sequi-
 tur. A R. Fateor Patee, non omnia mihi placere, quae nostri, affe-
 ctibus aliquando immoderatis peccati, temere in uulgius addiderunt.
 De iudicio tamen praetorum in futuro Concilio, adhuc semper haer-
 sito, eo quod plures erunt ibi mali quam boni, iuxta illud Salomo Eccle. 1.
 nis. Peruersi difficile corriguntur, & stultorum infinitus est nu-
 merus. P A. Non deserit deus bonos propter malos, sed potius Deus parcat
 parcat malis propter bonos. Quod si ad preces Abrahae, homi- malis pro-
 nis unius, uoluit Dominus parcere quinque Regum populis, si rep- pter bonos.
 ti in his fuissent uel decem homines iusti, Quanto magis spes-
 randum est nobis, quod ad preces totius per Orbem Ecclesiae (quae Gen. 18.
 t tempo

Dialogus Ioan. Cochläi

tempore Concilij pro congregatis in Concilio quotidie orationes in publico ad deum faciet) Christus gratiam et sapientiam futuro Concilio dabit et propter malos non subtrahet, ut possit recte inter bonum et malum discernere, fidemque Catholicam ab omni haeresi purgare, Cum non solum decem, sed plus quam Centes decem uiri boni & docti in eo reperientur: A R. Fiat, ut speras. P E. Sinobis ipsis non defuerimus per uitiosos carnis affectus, qui mentem hominum excacare & intransuersum agere solent, Non deerit nobis inuocantibus gratia Christi, Qui stat ad ostium & pulsat, qui ait, Petite et dabitur uobis, Qui dat omnibus affluenter, & non improperat, P A. Oremus igitur omnes unanimiter ad illum, ut salutare Concilium mature nobis praebet, P E. Amen.

Apoc. 3.
Matth. 7.
Iac. 1.

DE REFORMATIONE CLERICI per Concilium instituenda. Cap. III.

Cur sero in dicitur Concilium,

A R E. Omnes quidem bonae uoluntatis homines, tum propter errores extirpandos, tum propter reformationem faciendam, Concilium fieri desiderant, Sed longa consuetudine ita comparatum est, proh dolor, ut ij, qui reformatione praeter omnibus maxime indigerent, Conuocandi ac celebrandi Concilij potestate sibi solis arrogent & adscribant, Vnde fit, quod tam uarijs technis dilationis moras neunt, uanisq; promissis de anno in annum protelant. Vbi uero ab Imperatore aut a Regibus & Principibus urgere se pressius uident, tales proponunt celebrandi Concilij formulas conditionesq; & articulos, ut propterea importabilem distantiam a perendo ulterius Concilio Reges & Principes distant ultro. P A. Haec si ita se haberent, quis obsecro laudare posset? P E. Intellego cauillis istis Roma, pungi Pontifices, ad

ad quos solos omni iure spectat, conuocare Concilium, ubi
 cunq; opus fuerat, A R. recte intelligis. Hi sunt enim quorū
 Curia maxime indiget reformatione, P E. Abusus quosli-
 bet Ro. Curiaē nunquā probauerim, quos & in ipsa Curia
 Ro. multis bonis uiris displicere non ignoro. Et talem nunc
 habemus per singularem Dei benignitatem summum Pon-
 tificem, qui, cum per sese sit natura benignus & ad quāuis
 honestatis studia ultro propensus, facile acquiescit quāuis
 omnium Nationū petitionibus, earumq; de iniquis à Ro.
 Curia impositis grauaminibus querelas, & benigne audiet,
 & corde percipiet, curabitq; ut adhibito æquitatis modera-
 mine, omnia mitigentur ac leuiora fiant. P A. Id ipsum & e-
 go spero, Cum enim Papa sit generalis pater & pastor om-
 niū nostrū, & uicarius Christi, ex æquo prospicere omni-
 bus debet, ne propter paucos qui Ro. Curiam sequuntur,
 aggrauet alios omnes aut certe quam plurimos.

Abusus Ro.
Curiaē.

Quot enim per Curtisanos intra XL. annos adiuuentæ
 sunt nouæ litium tricæ & improba pecuniarum aucupia,
 quibus graues ac molesti atq; etiam importabiles facti sunt
 uniuerso mundo. Redundat quidem in ipsum Papam que-
 rela & odium publicum, quod ex illorum nequicia con-
 flatum est, sed uel parum uel omnino nihil utilitatis inde acci-
 pit ipse. Tale enim ac tantum est S. Petri patrimonium, ut
 Roma Pontifex minime indigeat inuidioso illo emolu-
 mento, quod per technas & improbitates Curtisanorum,
 ex Ecclesiasticorū beneficiorum litibus atq; uenationibus,
 non sine graui Ecclesiarum per uniuersum orbem detrimen-
 to ac desolatione, accedit. P E T. Non dubito eqdē sub hoc
 Pontifice multa in melius reformatum iri in Concilio, ubi
 omnium Nationum uota atq; suffragia piæ eius uolūtatī ac

Trice & au-
cupia Curtis-
sanorum.

Dialogus Io. Cochlaei

Cardinales.

cesserint, ut eo liberius atq; securius de omnibus disponere ac statuere possit. Romæ enim, non tam facile posset, unus contra multos, omnia corrigere. A R. Audio quidem, hunc Pontificem per sese, satis procliuum esse, ad convocandum Concilium generale, sed obistere Cardinales, ac dissuadere ne faciat. P E. Nescio equidem, quid in secreto consulant aut consulant illi, scio tamen plerosque ex ipsis esse doctrina & bonitate præclaros, qui utique commune bonum magis promouere quam impedire desiderant. A R. Aiunt eos magis timore Cæsaris quam desiderio boni publici, Pontifici ad indicendum Concilium consentire. P E. Non est nostrum, Areni, coram illorum iudicare. Scriptum est enim, Homo uidet ea quæ patent, Dominus autem intuetur cor. Item, Profundum est cor hominis & inscrutabile, Quis cognoscet illud? Ego dominus, scrutans cor & probans renes. A R. Ferunt, Cæsarem tunc eius rei gratia, ex Hispaniis in Italiam nauigare, ut personali præsentia facilius quam per literas impetret à Papa, mature indicere Concilium.

1. Re. 16.
Hier. 17.

Humilitas
Cæsaris.

Mihi uero rem indignam se facere uidetur, & quod nimium se humiliat erga Papam, & quod ab altero petit quod ad se spectat & in sua manu positum est. P E T. Si uere Euangelicus esses, Areni, non posset tibi displicere humilitas, uirtus in Euangelio magnopere laudata. Nam dominus ipse ait. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Item, Qui se humiliat, exaltabit. Et mater Domini. Deposuit (inquit) potentes de sede, & exaltauit humiles. Item frater Domini ait, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Non est igitur Cæsari nostro, Opt. ac religiosiss. Principi, uel indecorum uel indignum humiliare sese erga Papam. Ita enim decet filium erga patrem, ouem erga pastorem, & Christianum Principem erga supremum in terris uicarium Christi. Quamuis

Matth. 11.
Lu. 14. & 18.

Ibid. 1.
Iac. 4.

uis

uis enim maximus ac potentissimus sit Princeps, idemq; foelicissimus Imperator, filius tamen Ecclesiæ, & ouis Christi permanet.

Proinde non audit Lutherum nec Bucerum, qui uolunt eū docere, ut superbiat aduersus Christū dñi, subijciatq; eū gladio suo, & spoliet eū potestate conuocandi Conciliū generale, quā antiquissimo iure obtinet ille, tū ordinatiōe diuina, tum omnium Christi fidelium comuni per tot retro secula consensu. Non audit inquam hos filios superbiæ Cæsar noster, qui ex patre sunt superbo, De quo scriptum est, Ipse est rex super uniuersos filios superbiæ, sed audit potius sapientem illum filium Syrach, qui ait. Quanto magnus es, humilia te in omnibus & coram Deo inuenies gratiam. AR. Sit humilis in corde suo Cæsar quantumlibet, Iura tamen Ro. Imperij per nimiam humilitatem suam nō minuat. Minuit autem, si per humilitatem à Papa petit, quod ipse præstare habet, hoc est, indicere Conciliū generale. Imperator enim est mundi dominus, cui, uelut sublimiori potestati, omnis anima subdita esse debet, autoritate Petri & Pauli Apostolorum, quorum successorem se Papa esse iactitat. PE. Imperatoris potestati in regimine sæculari nihil derogauerim, In quo haud iniuria supremum obtinet locum, Sed aliud est regimē Ecclesiæ, In quo Cæsar, ut ouis Christi & filius Ecclesiæ, superiorem merito agnoscit ac recognoscit, eum quem Christus pastorem omnibus suis constituit, eiq; longe altiore, quā Imperatori, potestatem dedit per clauē regni cælorum. Cum igitur Conciliū generale, non ad sæculare sed ad Ecclesiasticum regimē pertineat (longe enim alia res est sacra Synodus quā congregatio forensis, quā Comitia prophana, quā Conuentus Imperialis etc.) non Imperator, sed Papa illud indicere & ibi præsidere debet.

Superbia Cesarum.

Iob. 41.
Eccle. 3.

1. Pet. 2.
Ro. 13.

Indicere Conciliū, ad Papam spectat

Dialoꝝus Iohan. Cochlaei

Nō enim Cefari sed Petro dixit dominus, Pasce oues meas, Confirma fratres tuos. Ideo non ad Imperatorē, sed ad Pastorem potius spectat, conuocare oues Christi in unū. PA. æqua mihi uidentur ista, sed quid, si Papa negligeret curam salutis animarum, & propter sua cōmoda aut metu reformationis Consiliū conuocare nollet: PE. De patre & pastore nostro meliora speramus & presūmimus, Quod si pater in hostem, pastor in lupum uerteretur, non desissent Ecclesie oportuna aduersus eū remedia. De quibus hic differere longum foret. AR. An non habemus ex historijs compertum,

III.
Cōcilia Prin
cipalia.
In Autē Col
la. 9. conti
tu. 6. in prin
ci.

q̄ sepe per Imperatores indicta fuerūt Concilia: Quis rogo indixit sacracissima illa Quatuor Cōcilia Nicenū, Constantinopolitanum, Ephesinum primū et Chalcedonense, Quorum decreta tum à Papa tum ab Imperatore maxime autentica habentur: Nonne per Imperatorum litcras sumptusque congregata fuerunt: PE. Non sua, sed Ro. Pontificū auto

Vide in des
cretis dist. 17
c. sexta Sy
nodus.

ritate ea Cōcilia indixerunt Imperatores illi Optimi ac Potentissimi, qui publicis euectionibus ac ueredarijs suis Ro. Pontifices adiuuabāt. Audisti enim supra, quā modestus fuerit in Niceno Concilio Constantinus, ut nihil Iurisdictionis in Episcopos sibi usurpare uellet, Ceteri tres, Gratianus, Theodosius, et Martianus, illius sequuti sunt exemplū, Quē

Dist. 96. per
torum.

admodum paret tū ex Triptita historia tū ex publicis eorum scriptis & edictis, De quibus et in Decretis nō nihil reperit.

•

Illi igitur Imperatores procurarūt ea Concilia, nō sane inuitis aut resistentibus Ro. Pont. sed illis petentibus suāq; autoritatē interponentibus, AR. Quot putas conuocasse Cōcilia, absq; Ro. Pontificis autoritatē, filiū Constantini Magni Constantinum, qui Arrianus erat, & Liberium Papam sanctūq; Athanasium in exilium abire coegit: PE. Multa cōuocauit, fateor, sed omnia in irritū ceciderūt, licet in plerisq; fuerint

Vide Tri
partitā hist.
lib. 4. & 5.

•

•

fuerit plus minus CCC. Episcopi. (Quidā DC. Episcopos in Ariminēsi. fuisse affirmāt) Nisi Sardicēse excipias, in quo Osius Cordubēsis Episcopus nomie Apostolicę Sedis p̄fuit, sicut et i Niceno eiusdē uice et noie p̄fuisse legitur. AR. Quid uideat tibi de fortissimis et bellicosissimis Imperatoribus, Hēricis et Fridericis, Quos Germania Imp̄ dedit: Nō ne inuitis Ro. Episcopis sepe Concilia indixerūt: PE. Indixerunt q̄dem, sed parum foeliciter, et ex facto tantū, non ex iure, Proinde glorię suę, quā armis comp̄auerant, maculam non leuem induxerūt p̄ irreligiosas cū Ro. Pontificibus cōtentiōes, q̄s ut patres audire ac uenerari debuissent. Quis autē tē fuisse gloriosior Hērico, III. si Ro. Pontifices per Antipapas suos (q̄s in Cōciliabulis suis creauerat) non fuisse infectatus: Nemo, n. bellatior (ut ait Baptista Egnatius) hoc uno fuit, nemo collatis signis ad hanc diē pluries cum hoste conflixit. Quippe qui Marcum Marcellum et Cęsarem Dictatorem supergressus, Bis & sexagies pugnarit.

At miser ille, qui hostes p̄lio ubiq; uincebat, suos non potuit uincere affectus, donec uinceret tandē ab eo, qui ait. Mihi uindictam & ego retribuam. Scis ne Areni, quantū illi fortissimo P̄ncipi profuerit, Ro. Pontificibus repugnasse: AR. Quid hoc nocuit ei: PE. Maxime profecto. Nam a proprio filio suo tandem ab Imperio deturbatus, per fugas & arumnas plurimas, ad reperandum bellum hinc inde discurrens excommunicatus a Ro. Pont. & exauctus ab Electoribus P̄ncipibus Imperij, despectus & inglorius, uitam miseram summo cum dolore cordisq; tristitia finit Leodij cum imperasset annis XLVIII. PA. Horrendum profecto diuinę ultionis exemplum est istud, quod non immerito cunctos Reges & P̄ncipes absterrere debet, ne manus suas in Christos domini extenderent, ne ue

usurpas

Rebellio
quorundam
Imperatorū
contra Ro.
Pont.

Quidā hunc
uocant Hen
ricum. III.
Egnatius de
Cęsarib, lib.

Infelix cas
sus Henrici
Imp. III.

Rex Oſias, 2. Paral. 26. usurparent ſibi ea quę omni iure ad Eccleſiaſticos pertinent, Nam & in ueteri lege terribile ponitur exemplum, huic non admodum diſſimile, De Oſia rege Iuda, qui cum eſſet bellator fortiſſimus, ac multis uictorijs inclytus et glorioſus, omnem gloriam rerum geſtarum obſcurauit tandem uſurpatione luſis ſacerdotalis, quando uoluit adolere incenſum, contempnens ſummi ſacerdotis monita, qui dicebat ei. Non eſt tui officiũ Oſia, ut adoleas incenſum domino, ſed ſacerdotum, qui conſecrati ſunt ad huiusmodi miniſterium. Quid ergo accidit iſti Regi? Statim orta eſt lepra in fronte eius, coram ſacerdotibus, & eiectus de templo, permanſit leproſus uſq; ad diem mortis, habitans in domo ſeperata, plenus lepra. P. E. Longum eſſet, Paceę, omnia diuinę uſtionis exempla, quę in noua lege Imperatoribus Regibusq; et alijs Principibus, q; ſuperbe ſacerdotũ iura inuaſerant, acciperent recensere. Nos de pietate & continentia Imperatoris noſtri CAROLI V. ſecuri, hęc reliqs Regibus & Principibus, qui ab Apoſtatis ſeducti, in terris ſuis temere utriuſque poteſtatis iura ſibi uſurpant, in exemplum commemorata eſſe uolumus, Deumq; precamur, ut pios & Ro. Pontificis & Ro. Imperatoris conatus, ad reformandam Eccleſiam atq; ad extirpandas ſectas perditionis, foeliciter per Generale Concilium ad effectum perducatur. Adeo enim corrupti ſunt mores hominũ omniſq; luxata eſt diſciplina Eccleſiaſtica, ut nullus ſit ſtatus in mundo, qui reformatione nõ indigeat, adeo ut dicere poſſimus illud ſcripturę. Omnis caro corrumpit uiam ſuam ſuper terram.

Necceſſaria
Reformatio

Gen. 6.

DE CONCILIO CHRISTIANO & Libero. Cap. III.

AR.

A R. E. Si reformatio fieri debeat, necessarium erit pro-
fecto, ut libere atq; impune possit unusquisq; iudicare
detectus, enormitates et abusiones, quæ (super seminante zi-
zaniâ diabolo) in agrum & uineam domini, per Prælatos
tum incuriam & negligentiam, tum prauam uitâ mo-
resq; corruptos irrepserunt. P. E. Assentior, modo id fiat cū
debita honestate & reuerentiâ, nō per procaces impropere-
rationes & insultationes, quas Laici nouis sectis addicti, in
presbyteros & Monachos apud nos petulâter & inuerecū-
de inclamare solent. P. A. Longe absit talis impudentia &
barbaries à sacro Concilio. Ait enim Apostolus, Omnia au-
tem honeste, & secundum ordinē fiant in uobis. A. R. Petie-
rūt Principes nostri multis iam añis, in omnibus sacri Impē-
conuentibus, ut Christianum ac liberū celebret Concilium
in Germania, & annuit petitioni eorum Cæsar, at non uult
annuere Papa, qui probe scit, quam inique grauetur à Ro.
Curiâ per grauamina Centum una Germania. P. E. Non
recusat Papa iste, Paulus III. celebrare Concilium, neq; etiã
recusarunt Antecessores eius Leo X. Adrianus VI. & Cle-
mens VII. Extant paterna & humanitatis atq; humilitatis
plena ad Germanos responsa Adriani VI. patriâ Germani.
Extant item octo Articuli, quos Clemens VII. per nunciū
suum, adiuncto etiã Cæsareq; Maiesta. Oratore, Germaniæ
Principibus proposuit, de celebrâdo Cōcilio, Quos tñ ple-
riq; Imperij Principes ac status, quantūuis æqui & honesti
uiderent, acceptare noluerūt. Vnde fit ut nōnulli suspicen-
tur, Lutheranos uerbo tantum, non corde, Conciliū petere.
A. R. Extat & nostrorum Principum ac statuum ad eos arti-
culos data responsio, quæ indicat, quā iustis rationibus mo-
ti sint, ne illos acceptēt articulos. P. E. Vidi et ego responsio-
nem illam, An uero fatis iustæ sint causæ, propter quas in

1. Cor. 14.

Concilium
Christianū
ac liberum.VIII. artis
culi de habē-
do Cōcilio.

u eos

Dialogus Io. Cochlaei

eos articulos consentire noluerunt, aliae nationes in Concilio iudicabunt. Mihi certe (ut ingenue fatear) non satis uidentur iustae. A R. Quid ita? P E. Primum, quod causantur per eos articulos non fore Synodum liberam et Christianam, Cum tamen Papa mox in primo articulo, contra hanc causationem, diserte posuerit, ut Conciliū sit liberum, atque iuxta morem Ecclesiae consuetum, atque multis ante saeculis ab initio usque uniuersalium Conciliorum obseruatum. Quid hic desyderas Areni? Liberum et Christianum Concilium: utrunque tibi in primo statim articulo promittitur, Liberum inquam, expressis uerbis, Christianum uero in hoc, quod celebrari debeat iuxta morem Ecclesiae consuetum, antiquum & ab initio usque seruatum; Quis potest obsecro esse uel tam impudens uel tam impius, ut dicere ausit, ab initio usque, nullum retro tot saeculis celebratum fuisse Concilium Christianum? A R. Liberum nos & dicimus & uolumus, ne praerudicio autoritatis cuiusquam praegravemur, Christianum uero, in quo non ex constitutionibus Pontificum, aut opinionibus scholasticis, sed ex ipsis sacris literis iudicet. P E. Uultis ergo esse liberi, sicut Onager in deserto, sine omni autoritate capistror? Quid ergo desyderatis Concilium, cuius auctoritati & cognitioni deferre non uultis? A R. Deferemus si ex sacris literis iudicet. P E. At supra dictum est (nemine nostrum contradicente) sacras literas diuersis modis intelligi atque interpretari a diuersis secundum diuersos sensus, Quid ergo, si Concilium sacras literas exponat intelligatque aliter quam uos uultis? Acquiescetis ne tunc eius cognitioni & decreto? ARENIVS. Non opinor, Lutherus enim falso dictum affirmat se ita certum esse de sua doctrina, ut ne Angelum statum Ecclē quidem de caelo super ea aliter iudicantem ferre uelit. P A. ecclesiasticum. Talia

Iniqua reie-
ctio illorum
articulorum

Lutherani
uolunt esse li-
beri sicut On-
nagri.

Luthe. contra
falso dictum
statum Ecclē
ecclesiasticum.

Talia Lutheri dicta, nimis (ut uidentur) superba ac turbulenta, neque æquitati neque paci deseruiunt, Quemadmodum igitur supra & antea te rogavi, ita & nunc rogo, Areni, ut talia omittas. ARE. At non modo Lutherus, sed etiam Principes et status Imperij, quicunque eius doctrinam receperunt, in eadem sunt cum Luthero sententia, Dicunt enim in responsione sua, quod non possint Christi ueram & claram Euangelij doctrinam (hoc est quam docet Lutherus) abijcere, etiamsi damnarent eam Pontifex & ij qui ei addicti sunt. PA. Quis autem uos certos reddidit, Lutheri doctrinam esse ueram Christi & claram Euangelij doctrinam? Cui hoc reuelatum est? quo comprobata est ea doctrina miraculo? Quemadmodum de Apostolis legitur, quod prædicauerunt ubique, Domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis. Cum igitur Lutherus in doctrina sua persæpe contradicat sibi ipsi, & signum nullum faciat, Quid est obsecro, quod uni isti homini, tam superbo omnium contemptori, totque carnis affectibus obnoxio, plus uultis perpetuo credere, quam tot retro Concilijs sanctisque doctoribus (quibus in plerisque articulis contradicit) & quam tot grauissimis atque doctissimis uiris, qui in futuro Concilio congregati erunt? AR. Nos ei credimus, quia purum Euangelium Christi docet. PA. Euangelium docent omnes, quot Christum confitentur, sed alij aliter intelligunt eadem Euangelij uerba, uti dictum est antea. Quis ergo erit iudex inter dissentientes? ARE. NIVS. Ipsa scriptura. PA. At partes inter se dissentientes eandem præferunt scripturam, sub diuerso tamen sensu, et querunt, utra partium teneat genuinum et germanum adductæ scripturæ sensum. Quis pronuntiabit aut discernet? Nunquid ipsa scriptura? At cum sit res inanimata, per sese loqui non potest,

Lutheri doctrina cuius est?

Mar. ules

An iudex queat esse scriptura.

nci
iden
ntur
anã,
cau
iux
lis ab
Quid
ium:
erum
od ce
uum
el tam
, nuls
riffias
raur
am ue
pinio
Vule
utoris
us aus
remus
emine
ntellis
Quid
aliter
oni &
s enim
gelum
PA.
Talia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

multo minus dictare sententiā. A R. Quis potest esse certior Iudex quam scriptura diuina, In qua falsi nihil reperit: P A. Nihil quidē falsi est in scriptura, si sane intelligatur, secundū eum scilicet sensum, in quo est à spiritu ueritatis dictata, Si uero intelligat sinistre, secundū reprobū & alienū sensum, quem spiritus sanctus nunquam intendit, fit utiq; falsa, & in falso sensu fallit omnes, qui falso expositori consentiunt. Verbi gratia, Hæc Christi uerba. Quia pater maior me est, In sensu Catholicorum utiq; uera sunt, Quia pater est maior Christo, secundum naturam humanam accepto. In sensu uero Arrianorum, qui etiam secundum diuinam naturā Christum patre minorem dicunt, utiq; falsa sunt. Sic & illa Christi uerba. Hoc est corpus meum, in sensu Catholicorū, (sicut intellexerūt sancti patres) uerissima sunt. In sensu uero Zuinglianorum, Ualdensium aliorūq; hæreticorum, maxime sunt falsa, & innumeram plebem in falso sensu sine fine fallunt. A R E. Dicis ergo scripturæ diuinæ uerba esse falsa: P A. Non dico simpliciter falsa, sed falsa secundum quid, nempe secundum falsum intellectum hæreticorum. A R E N I V S. Quis igitur certos nos reddet de eisdem uerbis scripturæ, si ab alijs & alijs aliter atq; aliter intelligantur, In quo nam sensu sint uera: P A. Arbitror equidem neminē rectius nos certos reddere posse quā sacrum Cōciliū, In cuius medio est Christus et spiritus ueritatis, uti supra ex scripturæ testimonijs manifeste probauimus. P E. Omnino tibi assentior Patee, Quia nulla potest alia uia uel diiudicandi dubia uel pacandi ambigentes conscientias (ut Lutherani loquunt) certior quam ista reperiri, ne excogitari quidem. A R E N I V S. Nunquid homines in Concilio congregati, certiores sunt minusq; fallibiles & mendaces quam est scriptura diuina: P E. Nihil derogamus scripturæ sacræ
secundum

Ioh' 14.

Certissimus
iudex in con-
trouersijs
scripturæ sa-
cræ Concilii.

secundum se considerata, Quoniam uero ab indoctis & in-
stabilibus (ut ait Petrus Apostolus) sepe deprauatur ad
ipforum perditionem, Tutius est & securius, In sensu du-
bio scripturæ, ad Ecclesiam confugere, quæ est columna &
basis (ut ait Apostolus Paulus) ueritatis.

Omnis quidem homo mendax est secundum se, ut ait
Psalmista. At non est mendax Ecclesia, cum qua est Chris-
tus ipsa ueritas, usq; ad consummationem sæculi, Qui &
spiritum ueritatis dedit ei, ut cum ea sit usq; in æternū, Quis-
quis igitur Concilio Generali pertinaciter contradicit, aut
eius cognitioni doctrinā suam submittere dijudicandam re-
culat, is quantumuis de Euāgelio se factitet, uere tamē & re-
ipsa Euangelicus non est, sed uoce tantum, Cui Euangeliū
supernatat in salua, in cor uero non descendit. Quandoqui-
dem spernit tot Euangelij locos, qui affirmant in Concilio
legitime congregato, esse Christum, esse spiritum ueritatis,
esse Ecclesiam, quam si quis non audierit, pro Ethnico &
publicano habeatur, Quoniam ipsa est columna & basis
ueritatis.

Talis igitur sua contumacia reus fit læsæ Maiestatis Chris-
sti, quē utiq; reijcit & contemnit, dum reijcit & contemnit
Concilium, in cuius medio ipse est, uti testatur in Euange-
lio secundum Mathæum, Qui et ait in Euangelio secundū
Lucam, Qui uos audit, me audit. Qui uos spernit, me spe-
runt, atq; etiā eū qui me misit, Spernit et spiritum sanctū,
qui in Ecclesia manet in æternum, Vides itaq; Arēni, quā
graue sit peccatum uestrum, dum Ecclesiam contemnitis
basim ueritatis, & spem uestram ponitis in homine uno, qui
& sibi ipsi persepe contradicens, mendax est, & ex menda-
cijs totus conflatus & confusus, Qui superbissime sibi ipsi
confidit, suæ innitus prudentiæ, in oculis suis sapientior u-

2. Pet. 3.

1. Timo. 3.

Non est mē
dax Ecclesia

Psalm. 115.

Math. ult.

Ioh. 14.

Quantū pec-
catū est. sper-
nere Conci-
lium
Math. 18.
Luc. 10.
Ioh. 14.

Dialogus Io. Coc:

Prover. 7.
Esa. 5.

An in Ger-
mania tan-
tum debeat
celebrari Cō-
cilium.

Ioh. 17.
Liberū Con-
cilium.

niuersis, contra manifestas Dei scripturas, quæ talia prohibent. AR. Quantumlibet & Papā excusetis & Lutherum reprehendatis, negare tñ non potestis, Papā non in Germania (uti Cæsar Principesq; Imperij petierunt) sed in Italia destinasse locū p Cōcilio. PE. Si soli Germani in Christū crederent, merito in Germania duntaxat celebrari deberet Cōcilium. Quoniā uero multæ alię quoq; Nationes in Christū credunt, & ad Conciliū pertinent, non debet Papa Germanorum duntaxat cōmoditatem attendere, sed ex æquo cunctis prospicere, uelut communis omnium pater ac pastor. Neque tamen multū querelæ de loco habent Germani, Quandoquidem in ijs finibus constitutus est locus, qui sunt Germaniæ proximi, atq; adeo contermini. PA. Nō uidetur mihi æqua uel petitio uel querela uestra de loco, Areni, Quomodo enim in Germania ubi tot sunt modo Sectæ nouæ, quæ Papæ Cardinalibusq; & omni Clero pessime uolunt, tuto aut secure pronunciare possit Concilium, quid credendum, quid ue tenendum sit. Si minę audiebantur Vnormaciæ & Augustę, quando de Lutheri negotio à Cæsare Principibusq; & Statibus Imperij tractabatur, Quid fieret obsecro, si à Papa Cardinalibusq; & Episcopis atq; Doctoribus in Concilio pronuncicaretur sententia, et in uniuersum damnarentur omnes sectæ nouæ. Damnari enim eas necesse est, si unitas Ecclesię persistere debet. Vbi. n. sunt sectę, ibi nō est unitas, Nec ibi potest Christus ad patrem orare illam salutarem petitionem dicens, Vt sint unum, sicut & nos, Item, Vt omnes unum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint. AR. Etiam si de loco taceamus & acquiescamus uobis, de libertate tamē Concilij (quam Principes & Status Imperij in quàm plurimis Conuertiibus publicis à Cæsare & à Pontifice petierunt) minime satisfacit nobis

nobis in articulis suis Papa. P. E. Quomodo non satisfacit, qui mox in primo articulo liberum fore promittit, immo ut liberum sit petit; A. R. Liberum quidem uocat, sed aliud agit re ipsa (uti declarant in responsione sua Principes nostri). Tum quod mox in eodem articulo addit libertatis restrictionem in eo, quod uult Synodum haberi more hactenus seruato, Tum quod deinde statim in secundo articulo uult obligatos sibi habere omnes Potentatus, qui Concilio intererunt, ut Concilij decretis stare & inuiolabiliter parere profiteantur & promittant, iam non ignoras. Petrei, quam contraria sit libertati obligatio. P. E. Non uideo, Areni, quomodo libertati officiat, si celebretur Concilium more consueto, qui seruatus fuit usque ab initio, Alioqui captiua diceres fuisse omnia hactenus celebrata Concilia, faceres & Christum ac spiritum sanctum in eis captiuum, qui in medio eorum fuerunt uti ex Euangelio dictum est supra, & ex Actibus Apostolorum in primo Concilio ab Apostolis et senioribus dictum fuit, Visum est Spiritui sancto & nobis. Quantum uero ad obligationem attinet, fateor equidem, contrarium esse obligatum libero, si ad idem referantur, Hic autem non referuntur ad idem, Liberum enim erit Concilio, & omnibus in eo consistentibus, sic uel sic deliberare, consultare, decernere, Sed posteaquam deliberatum decretumque ac definitum & conclusum semel fuerit, iam omnes erunt obligati, ut seruent, quod libere decreuerunt. Ad quid enim ualeret decretum, si cuique liberum foret, illud seruare uel non seruare? Nam & in legibus Ciuitatum, statutisque collegiorum, iam fieri solet, ut liberum sit, super his deliberare atque consultare, antequam promulgantur. Vbi uero promulgata fuerint, iam obligantur omnes ea seruare quae libere statuerunt.

Matth. 18.
Act. 15.

Libertas &
obligatio cir
ca idem, sed
non eodem
tempore.

Et

Dialogus Io. Coc.

Et in uotis quoq; ac in matrimonio similis est ratio, liberum tibi est utiq; uel uouere uel non uouere, Item Inire matrimonium uel non inire, Vbi autem semel uouisti aut matrimonium contraxisti, non est tibi amplius liberum resilire, P. A. Optime dicis Petrei, si enim liberum foret, Concilij decreta uel serbare uel non serbare, nihilo certiores essemus post Concilij determinationem quam fuissetus antea, atq; ita omnino frustra tot laboribus & impensis conuocarentur Episcopi & Regum Principumq; & omnium Potentatuū Oratores ex omni Natione in Concilium.

DE FIDE ECCLESIAE
Christi. Cap. V.

PE. Si quando igitur congregati in unum fuerint uiri docti ac religiosi ex omni natione quae sub caelo est, ut & mores deprauatos reformat, atq; abusus & scandala tollant & à sectis atq; erroribus Ecclesiam liberent, Tunc certe summus Pontifex, ad sectarū professores, quos paterno zelans amore, pro pastoralis suo officio, in Ecclesiae unitatem reducere conabitur, ut iuxta Euangelium Christi, fiat unum uile & unus pastor, Dicit.

Videtur fratres, quot milia sunt in Christianis ex omni natione, qui credunt in Christum unanimiter, sicut crediderunt patres & maiores nostri, & omnes æmulatores sunt Ecclesiae unitatis, Audierunt autem de uobis, quia discessionem docetis à Sede Apostolica & à ritibus Ecclesiae antiquis, quos obseruauerunt patres uestri, quos & uos ipsi diu obseruastis, eosq; à parentibus uelut per manus accepistis et cum lacte suxistis, è matrum uestrarum uberibus. Quid ergo est

Ioh. 10.
Vide Act.
21. simile qd
dam.
Oratio Ro.
Pont. ad se
ctas.

go est fratres: Vtiq; oportet conuenire multitudinem, ut omnes simus unū in Christo, & nō sint in nobis schismata, Si mus autem perfecti in eodem sensu & in eadem scientia, ut id ipsum dicamus omnes, idemq; sapiamus, & in eadem per maneamus regula. Merito debuerat uos à nouis doctrinis deterrere illud Apostoli ad Galatas. Et nunc iterum dico uobis, si quis uobis Euangelizauerit præter id quod accepistis, Anathema sit. Et illud eiusdem ad Thessalonicenses. Rogamus autem uos fratres, ut non cito moueamini à uestro sensu, neq; terreamini neq; per spiritum, neq; per sermonem neq; per epistolam tanquam per nos missam, Sed state & tenete traditiones quas didicistis.

1. Cor. 1.
Phil. 5.

Gal. 1.
2. Thessa. 2.

Non ignoratis fratres, quam necessaria sit ad salutem Charitas, quæ disiuncta unit, ac dispersa in unum congregat. Si enim linguis hominum loquar & angelorum, & si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, Nihil sum. Vt igitur reuertamini nobiscum in unum, & qui à nobis exiistis, ad nos redeatis, dabitur uobis placida ac plena audientia, super omnibus punctis & articulis, propter quos discessionem à nobis fecistis, ac schismata contra Ecclesiæ unitatem excitastis, Si hæc aut similia uobis placide dixerit Ro. Pontifex, Areni, publice in Concilio, quid habes quæso, quod uel excipias contra hæc, aut illi opponas? A R. Cum hæc pacis & unitatis uerba sint, neq; excipere neq; opponere contra ea quicquam libet. Nam & ego unitatis audus existo, ac discessionem ab Ecclesia probare non possum. Quam & Lutherus ualde reprehendit olim in plerisque libris suis. Veruntamen à pura Euangelij doctrina & fide Christi, propter traditiones Pontificum & scholasticorum impuras

Charitas dis
iuncta unit.
1. Cor. 13.

Luth. in epla
stola ad Gal
la. c. 6.

Traditiones
Ro. Pont. &
Doctrinæ
scholasticor
um Theos

⚡ nugas, logorum.

Dialogus Io. Cochläei

Non omnes
Laici Ger-
maniae Lu-
therani sunt

Heb. 11.

Hæresis fidei
dei contra-
ria.

nugas desciscere nō possum. P A. Aequa dicis Areni, si modo probare possis, Pontificum traditiones & scholasticorū Theologorum subtilitates, quas tu nugas uocas, esse contra doctrinā Euangelij fideiue Christi. A R. Hæc nostri multis probauere libris, P E. ad Laicos scilicet indoctos ut cunq̄ probauerunt. Experieris aut̄ propediem in Concilio, quā difficile sit illa probare ad uiros doctos, et ex omni natione in unum congregatos. Tamen si nequaquā adhuc omnibus Germaniæ Laicis ista persuasistis, ut interim de laicis aliarū nationum taceam, qui dogmata uestra maxime abhorret ac detestant̄. Quem obsecro non mouistis lapidē, quē non sub his laborē, quo non estis usi dolo aut subdolo uerbi Dei pretextur̄. Quos non subornastis persuasores, ut in sectā uestram traheretis Nobilissimū Regē nostrū ac magnos quosdam Principes, tum Electores Impij Albertū Cardinalē & Archiepiscopū Mogontinū & Magdeburgensem, ut fratrem eius Germanū, Marchionē Brandeburgensem, ut Ludouicū Comitē Palatinū Rheni Ducemq̄ Bauarię, Tum alios haud obscuros Roma. Imperij Principes, ut GEORGIVM Ducem Saxonie, ut Henricū, Ducem Brunsvici, ut Vuilhelmū et Ludouicū fratres, Duces superioris Inferiorisq̄ Bauariæ omnesq̄ Principes & Potentatus inferioris Germaniæ, &c. Neq̄ tñ quēquā eorū per tot iam annos atq̄ etiā annorū lustra persuadere ac lucrari, hoc est, seducere ac perdere potuistis. P A. Hæc missa faciamus Petrei, & ad rerum, de quibus disceptamus, capita intendētes, primum de fide confabulemur, Quæ in rebus diuinis, uelut fundamentum primū, maxime necessaria est, Sine fide enim impossibile est placere Deo, ut ait Apostolus. Nisi enim fides recte habeat, quæcunq̄ superstruxeris, corruent. P E. Recte mornes Patee, Adeo enim nobile ac necessariū donum est fides, ut sit

ut sit uita animæ, & sine ea iustus uiuere non possit. Iustus enim ex fide uiuit, ut ait quidam propheta & Paulus Apostolus. Quapropter grauissimū malum est heresis, quæ tam nobile donum Dei corrumpit, & animam omnibus despoliat uirtutum bonis. Ideo hæreticum hominē iubet idem Apostolus post primā et secūdā correptionem deuitare, uelut subuersum ac delinquentem, proprioq; iudicio condemnatum. P A. Hoc est ergo, quod mihi hoc tempore maxime dolet, tot esse apud nos hæreses & sectas intra XV. annos exortas, & ab inferis in lucem reuocatas. ARENIVS. An & Lutheri partem sectam aut hæresim dicitis? PET. Quis dubitat? Omnis enim pars multitudinis à toto seu ueruo suo separata, secta latine, à secando, & hæresis Græce dicitur. ARE. Quis uero frequentius aut copiosius acriusue fidem his nostris temporibus, docet, astruit ac defendit quā tot libris sermonibusq; & epistolis fecit Lutherus? PET. Utinam uerbum omnino nullum de fide scripsisset. AR. Quid ita? PE. Rogas? Cui enim unquam profuit no uis suis de fide Paradoxis? Quot uero strages corporum? Quot interitus animarum? Quot Ecclesiarū perturbatio nes atq; ruinas? Quot uitæ pestes, morum corruptelas, religio nis priscæ & timoris Domini exufflationes, pestiferis suis de fide disputationibus procurauit ac dedit. ARE. Quando nobis hæc unquam probabis? PETREIUS. Nunc statim, si uis. ARE. Quāuis hæc tua dicta mihi ma xime & Paradoxa & incredibilia uideantur, iudicium tamen te patienter, ne dicat Paceus, me, qui postremus adueni uestrum perturbare colloquiū. Dic ergo, ubi tot malis causam fide sua dedit Lutherus? PE. Dicam Areni, nō illius odio, sed ueritatis amore incitatus, in ædificationē sane & utilita tem proximorū, non ad destructionē aut iniuriā ullius mor

Abac. 2.
Rom. 1.

Ad Tit. 5.

Paradoxa
Lutheri de
fide.

Dialogus Iohan. Cochlaei

Mala non pauca ex noua fide Lutheri
Incipi. Byz. c. de Eu. char.
Fides Luth. tollit laudem Dei gratiarum actionem & dilectionem Dei.
Math. 22.
Exod. 15.
Luc. 10.
Psal. 61.
Ro. 2.
Prophanat Sacramenta.
Luth. In asser. art. 1.

talium. Primum igitur dico illum suis de fide paradoxis ne-
 mini profuisse, obtuisse autem innumeris. AR. id ostende
 PE. ostendo id hac ratione. Nam per suam de fide doctrinam
 minuit cultum Dei, induxit contemptum sacramentorum,
 attulit neglectum & omissionem bonorum operum, & falsam
 persuasit hominibus de salute securitatem. AR. haec negabit
 Lutherus. PE. Ego breuissime ex proprijs eius dictis ostendam.
 Primum namque quod minuit cultum dei, hinc patet, quod scripsit
 in sua Babylonia, Nos cum Deo nunquam aliter agere posse quam
 fide in uerbum promissionis eius, quia opera Deus nihil curet,
 nec eis indigeat. AR. Quid hic mali est? PE. plusquam expedit,
 Nam per hoc dictum tollitur laus dei et gratiarum actio de praeteritis
 bonis, quae Deus hominibus contulit, cum uerbum promissionis
 non sit nisi de futuris. Dein de tollitur primum & maximum
 mandatum legis & Euangelij, quod est, Diligas deum ex toto
 corde tuo &c. Quia Lutherus docet nos non nisi fide cum deo
 agere posse. Ait itaque nos debere Deo fidem, proximo dilectionem.
 Quid amplius tollit praeterea omnem cultum & honorem dei,
 quae homines deo in templis exhibere solent, dum asserit, quod
 Deus opera nihil curet. Hos tres errores breuissime tribus
 scripturae dictis confutabo. Primum per illud Moysi canticum,
 Cantemus domino, gloriose, n. magnificatus est &c. Secundum
 per illud Christi uerbum ad Legis peritum. In lege quid scriptum
 est &c. Hoc fac, et uiues. Tertium per illud Psalmistae & Apostoli
 stoli, Tu reddes unicuique iuxta opera sua. Vides ne iam Ar-
 ni, quam contumeliosus & iniquus Deo sit per suam de fide
 doctrinam Lutherus? AR. Nostri non ita declarant. PA. satis
 superque & breuiter & aperte declarata sunt. PE. Audite igitur
 nunc alterum malum, idque grauissimum, quo sacramenta Ecclesiae
 hominibus contemptibilia

lia

lia fecit. Ait enim in assertione sua. Non saluat baptis-
mus, sed fides baptismi, Non sacramentum, sed fides
sacramenti iustificat. Item. Nos autem dicimus, nec noui
nec ueteris Testamenti sacramenta, sed solam fidem iustifi-
ficasse. Docet itaq; sacramenta Ecclesiae tantummodo esse
signa externa, quae non dent gratiam recipienti illa. Hinc or-
ta sunt maxima sane & quam plurima in populo Dei mala.
Quinq; enim sacramenta blaspheme ac contemptibiliter res-
iecta sunt ab omnibus nouis sectis, quae ex Luthero natae
sunt. Duo residua multis erroribus iniurijsq; prophanata.

Inde negatur baptismus paruulis apud Anabaptistas, et Anabaptis-
rebaptizantur adulti, tanquam baptismus paruulis, quoniam starum origo.
dum credunt neq; fidem per aetatem habere possunt, nihil
profit. Aduersus hunc errorem Lutheri multa scripserunt
Episcopus Roffensis & Iohannes Cochlaus, quae referre
longum esset, Hic sufficiat eam tribus confundere scripturae
locis. Quorum primus est in Euangelio Iohannis, Hic est
q; baptizat in spiritu sancto. Alter Pauli ad Galatas. Qui Ioh. 1.
cumq; enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Gal. 3.
Tertius Petri in priori Canonica, Quod & uos nunc similis 1. Pet. 3.
formae saluos facit Baptisma. AR. Iftam Lutheri sententiam
clarius et copiosius asseruit in locis communibus Philippus
noster. PA. At ubi uiderunt tanta inde exoriri mala, poenis
tendo aliter scripserunt ambo, tum contra Rebaptizatores,
tum in uisitacione Saxonica & in Apologia sua Philippus
PE. Neq; tamen ibi sincere & absq; errore scripserunt. Et si
nihil erroris ibi esset, apud Anabaptistas tamen nihil amplius
proficerent, qui semel haustum ac deuoratum errorem mor-
dicus per omnia supplicia tenent. Rei sunt igit (ut uereor)
ambo coram deo uniuersi sanguinis, quem Anabaptistae tam
atrociter fundunt, quia falsum istud dogma de fide, contra
x 3 baptis

Neglectus bonorū operum. baptismum, illis suggererunt. P A. Perge ad tertij mali declarationem. P E. Tertiū dixi malum, q̄ attulit neglectū & omissionem bonorū operum. Bone deus quantum hic mali dedit ac procuravit, dum docuit aduersus Cochleum, in re

Luth. cōtra Io. Cochleū conscientiarum solam fidem totū esse, opera nihil esse. Hinc innumeri sacerdotes & Monachi omiserunt horas Canonicas & multa alia deuotionis & pietatis exercicia. Hinc Quadragesima cum alijs Ieiunijs in crapulam transierunt, Hinc pauperibus subtractæ sunt elemosynæ, adeo, ut in plaribus que oppidis Misniæ, Lusatiæ, Slesia &c. ubi prius nutriebantur CC. aut CCC. scholares pauperes, nunc per annos aliquot, post hanc Lutheri aduersus opera de fide doctrinam, uix alantur XX. aut XXX.

Luth. In sermo. Ita deus dilexit mundum.

Dixit enim alicubi Lutherus. Angusta est uia, oportet te fieri tenuem, si uis per eam transire, ac per petram penetrare. Qui autem operibus onerati sunt, sicut conchilibus circumsepti sunt peregrini S. Iacobi, ij penetrare nō poterunt. Ideo oportet te tenuem & gracilem fieri. Si ueneris cum magnis fassis, operum plenis, deponere oportebit, alioqui penetrare non poteris.

Matth. 10.

At contra has falsissimas insanias eius, manifeste dicit dominus in Euangelio. Quicumq; potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine discipuli, amen dico uobis, non perdet mercedem suam. Item. Et tūc reddet unicuiq; secundum opera eius. Item Thezaurizate uobis thezauros in celo. Et Iohannes in Apocalypsi. Opera enim illorum sequuntur illos. Et Paulus ad Timotheum. Scio enim cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in ælum diem. P A. O quā durum erit Luthero, de tot bonorum operum omissionibus persusam doctrinam procuratis, Deo rationem reddere, Cum ex Euanges

Ib. 16.

Ib. 6.

Apoc. 14.

2. Timo. 1

Euangelio manifestum sit, quid Christus in nouissima die *Matth. 23.*
ad operum misericordiae omissores dicturus sit, Esuriui &
non dedistis mihi manducare &c.

Sed perge ad declarandum nobis Quartum (quod com-
memorasti) malum, quod Luthero impingis. PE. Utinam *Falsa securitas de salute.*
falso impingerem illi, sed uerba eius nimium sunt manifesta
Ait enim in sua Babylone. Ita uides, quam diues sit homo *De Capti. Babylo. c. de baptismo.*
Christianus siue baptizatus, qui etiam uolens non potest per-
dere salutem suam quantiscunq; peccatis, nisi nolit credere.
Nulla enim peccata eum damnare possunt, nisi sola incredulitas,
Caetera omnia, si redeat uel stet fides in promissionem
diuinam, baptizato facta, in momento absorbentur per ean-
dem fidem. Hec & similia dicta eius ita reddunt plerisque
stolide securos, ut credant se nullis peccatis salutem perdere posse,
dum credunt sibi in baptismo semel & peccata remissa
& uitam aeternam promissam ita fuisse, ut nulla peccata,
quae post baptismum fiunt, promissionem illam irritam reddere queant.

At haec falsissima esse, quis dubitet? Nam ipse dominus *Reprobatio Luc. 12. Ro. 11.*
ait, seruus sciens uoluntatem domini sui, & non faciens, uapula-
bit multis. Et Paulus. Vide (inquit) bonitatem & seueritatem
Dei in eos quidem qui ceciderunt, seueritatem, In te
autem bonitatem dei, si permanseris in bonitate, Alioquin
& tu excideris. Item. Qui stat uideat ne cadat. Et Petrus, facta
sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat *1. Cor. 10. 2. Pet. 2.*
illis, non cognoscere uiam iustitiae, quam post agnitionem
retrorsum conuerti &c. At Lutherus ita excutit omnem
Dei timorem e mentibus hominum per nouam de
fide doctrinam suam, ut in alio quodam loco dicat, quod fides
nullo modo esse potest, nisi sit uisus quaedam & indubitata *In commenta super Psal. 13.*
opinio, qua homo certus est super omnem certitudinem,
se se placere Deo, se habere propitium & ignoscentem
Deum.

Dialogus Io. Coc.

Deum in omnibus quæ fecerit aut gesserit, propitium in bonis, ignoscentem in malis. Quid enim est fides (inquit) quæ non est talis opinio?

Ad hæc & id genus innumera Lutheri falsa de fide Paradoxa, quid putas, Arni, in Concilio dicturos esse Doctos viros ex omni Natione in unum congregatos: An nõ obijcient hic protinus illud Salomonis. Sũt iusti atq; sapientes, & opera eorum in manu Dei, Et tamen nescit homo, utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta. AR, Huic obiectioni iam pridem responderunt Lutherus & Philippus. PE, facile quidem respondent ad plebem indoctam, cui tam plausibilia placent, sed uiderint, qd Deo aliquando responsuri sint, & doctis in Concilio uiris. PA, Mihi sane ista excusatu difficillima uidentur, utpote absurda, scandalosa, & scripturis atq; etiam rationi naturali contraria. PE. Sed adhuc magis absurda infinitis amarulētissimisq; contentionibus docuit Lutherus de fide, dum contendit, qd sola fides iustificet, Quod & Philippus eius affirmat, sed extat contra hoc eorum paradoxum bene longa confutatio per Cochleum in Tertia Philippica, Nusquam enim probare aut ostendere possunt, qd hæc uox, Sola, sit in scripturis fidei adiuncta, dum ei tribuitur iustificatio. Et haud obscure ipsimet hoc ipsum redarguunt, dum affirmant, ueram fidem sine operibus non esse, quemadmodum nec ignis sine calore est, nec aqua sine humore. Et ramẽ, cum dicunt, Sola fides, maxime opera excludere & à fide separare uolunt. PA. Nimis intricata docent, dum sic docent, implicant enim contradictionem. PE. Ita est, sed ipsi importuna uerbositate omnes obtundere satagunt. AR. At nihil docent contra XII, articulos fidei, qui ponuntur in Symbolo Apostolorum. PE. Si docti uiri in Concilio examinauerint

runt eorū Catechismos, multos apponēt (haud dubito) obediētes. Nos paucula quędā indicasse sufficiat, ne uerū esse putēs, quod supra dicebas, neminē defendisse fidem acrius aut copiosius quā fecerit Lutherus. Manifestū est em̄, qđ nunc multo debilior sit fides in mentibus hominum quā fuit ante annos xx. anteq̄ Lutherus de fide scribere cōpisset. Si ergo ex fructibus arbor recte cognoscit̄, quid dubitas, malā istā dānare ac maledicere arborē, ex q̄ tā mali nati sunt fructus?

DE ECCLESIA ET EIVS membris. Caput VI.

PACE. Multas audio passim contentiones de Ecclesia mēbrisq̄ eius, quas expediret p̄ Cōcilij determinatiōne tolli. **AR.** Si hic appbaret̄ regula, quā docet Lutherus, mox omnis cessaret cōtētiō. **PA.** Quę est illa regula? **AR.** Signum (inquit) quo cognoscit̄ certissimū, ubi Ecclesia sit, est uerbū Dei, Ecclesia em̄ fit uerbo Dei, non ipsa facit uerbum. Non enim ideo uerbum dei est quia Ecclesia dicit, sed quia uerbum dicit̄, ideo ecclesia est. Hęc Lutherus. Male igitur iactitant se Papistę, qui traditionibus hominum nituntur, quod apud ipsos sit Ecclesia, cum non habeant uerbum Dei, p̄ quod Ecclesia sit et cōsistit. **PA.** Quid tibi uidet̄ Peireir admittis istā Luttheri regulā, et hanc illationē Arenij? **PE.** Quamuis pacis gratia libenter admittā, quicquid bona conscientia et salua fide admittere possum. Attamen hęc tum Lutheri, tum Arenij uerba simpliciter admittere non possum. **PA.** Quam habes aduersus ea causam? **PE.** Dicā,

Regula Lutheri de Ecclesia.

Luth. de abroganda Missa.

Reprobatio

Si enim uerbum dei signū certissimū est ad cognoscendū, ubi nam sit Ecclesia Christi, Iudęi quoq̄ & heretici haberēt apud se Ecclesiā Christi. Nam & ipsi habent uerbum Dei.

y ARE.

Dialogus Iohan. Cochläi

A R. Iudæi & hæretici solum habent uerbū scriptum & literam mortuā. Ecclesia autē habet uerbum Dei uiuum & spiritum uiuificantem. Illos litera occidit, Ecclesiam spiritus uiuificat. **P E.** Recte dicis Areni, At Iudæi quoq; et heretici affirmant se habere uerū & uiuū uerbū dei, non mortuā literam, sed spiritum uiuificantem. Quid ergo, si de Ecclesia nobiscum cōtendant? Quis inter ipsos & nos discernet? **A R.** Spiritus ueritatis, qui iuxta promissum Christi, docebit nos omnia. **P E.** At illi non minus quam uos illum spiritū ueritatis sibi arrogant. **A R.** Quis eis credat? **P E.** Quid si ē conuerso dicant, Quis credat tibi? **A R.** Nos habemus testimonia scripturæ sacræ, ubi Christus dicit, Dic Ecclesiæ, & Paulus, an Ecclesiam Dei cōtemnitis. **P E.** Eadem uerba profese adducunt et hæretici, Iudæi autē ea quidem non recipient, sed alia pro sese longe antiquiora producent, ex lege, ex psalmis & ex prophetis. In lege enim scriptum est. Non intrabit Eunuchus ecclesiam Domini. Et in Psalmis, In medio ecclesie laudabo te. Item, Laus eius in Ecclesia sanctorū. Deniq; in prophetis ait Hieremias in Threnis. De quibus præceperas, ne intrarent in Ecclesiam tuam. Et Iohel, Sanctificate ecclesiam.

Obiectio Iudæorum. Quid ergo, si dicant nobis Iudæi, se antiquiora ex scripturis habere iura ad ecclesie nomen quā nos habemus? **A R.** Quid hic dicam aut respondeam, non satis scio, Non enim recordor, ubi nodum istum dissoluerit Lutherus aut Philippus. **P E.** Ita ne totus pendes ex Luthero et Philippo? **A R.** Hi mihi præcipui uidentur, & præ cæteris placent. Forsitan autē & ipsos cum Virgilio dicere oportet. Non omnia possumus omnes. Si tu autem habes in promptu, quid hic Iudæis hæreticisq; respondeas, rogo, ne graueris dicere, & rem istam

istam explicare, ne nos altercando rem totam perdamus, alij
 sibi uendicantibus. P E. Si dicendū mihi sit qd sen-
 tio, sub correctione, saluo semper meliori iudicio, dictū uo-
 lo. P A. Nullus adest hic Cenfor seuerus, rigidusue haretis-
 cæ prauitatis inquisitor, qui uerba tua duriter captet, aut ad
 rigorem norme suæ examinanda contorqueat. Dic ex bo-
 no & æquo, iuxta animi tui sententiam, secundum dicta s-
 men scripturæ & sanctorum patrum. P E. Primum igitur
 Iudæis ita responderim. Et si Maiores nostri ante Christi sal-
 uatoris nostri natiuitatem, qui Christum expectabant & in-
 eum credebant, ueram habuerunt Ecclesiam ac uerum uer-
 bum Dei & spiritum uiuificatē atq; adeo ipsimet uera do-
 mini Ecclesia fuerant, De qua iam adductæ à me supra, in-
 telligi debent scripturæ. Auentu tamen domini nostri Iesu
 Christi uetula facta est & sterilis atq; effœta Iudæorum Ec-
 clesia, De qua scriptum est in cantico Annæ. Et quæ multos
 habebat filios infirmata est. Et in Esaia, Multi filij desertæ
 magis quàm eius quæ habebat uirum.

Responso:

1 Reg. 2.
Esa. 54.

Morte autem domini non solum sterilis uetula sed etiam
 crudelis & blasphema meretrix facta est, sine lege, sine rege,
 sine unctiōe. Cui impropert Dominus per Esaia dicit
 cens. Quomodo facta es meretrix ciuitas fidelis. Et per Hie-
 remiam. Frons mulieris meretricis facta est tibi. Item per
 Ezechielem. Propterea meretrix audi uerbum Domini.
 Hæc dicit Dominus Deus, Iudicabo te iudicijs adultera-
 rum effudentiū sanguinem. Item per Danielelem, Et post
 hebdomadas L XII. occidetur Christus, & non erit eius
 populus qui eum negaturus est.

Meretrix:

Esa. 1.

Hiere. 3.

Ezech. 16.

Dan. 9.

Scelere igitur crudelitatis & infidelitatis suæ facta est gens
 Iudæorum Ecclesia malignantiū & synagoga Satane, ac ue-

Synagoga

Satane.

Dialogus Ioan. Cochläi

**Psal. 71.
Gen. 22.**

ra Ecclesie tum nomine tum dignitate et gratia iuste despoliata. Christus enim in cruce aliam sibi sponsam ex gentibus uelut secundus Adam, de latere suo produxit, De qua dicit Psalmista. Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ, omnes gentes magnificabunt eum. Et longe ante eum dixerat Deus ipse ad Abraham. Benedicetur in semine tuo omnes gentes terræ. Hæc breuiter Iudæis responderim, quibus uerbum Dei factum est panis luctus & mensa scandali, litera occidens & poculum fletus, Sicut ait prophetice Psalmista, fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones & in scandalum, obscurentur oculi eorum, ne uideant, & dorsum eorum semper incurua. P A. Pulchre profecto retudis Iudæorum superbiam, mutuatis ex propria eorum pharetra sagittis, dum ex ueteri testamento probas cuncta que dicis,

Psal. 65.

Nunc si ex nouo testamento hæreticorum superbiam identidem retuderis, & sponsam Christi sanctam Ecclesiam ab eorum impuro complexu uindicaueris, non minori laude mihi dignus uideberis, quam Poetis est Theseus, qui sponsam Pirithoi ab iniurijs Lapitharum et Centaurorum armis & graui pressio asseruisse fert. Quid enim aliud sunt heretici quam monstruosa biformia, trucesque Centauri, qui sub pelle ouina rapaces sunt lupi, ac uere Hippocentauri, qui sponsam Christi rapere, et in perfidia castra abstrahere moluntur. P E. Vereor, Pæce, ne forte Arenius existimet in se dictum, si liberius que sentio in hereticos dicturus sim. A R. Tume igitur pro hæretico habes? P E. Ego te ut ueterem amicum libenter pro bono uiro accipio atque habeo, modo non sis nimium addictus Luthero, quem necessario pro hæretico me habere intelligis A R. E

Heretici Lapithæ sunt et Centauri.

N I V S. Quid necessario? P E. Cogente me publicorum iudiciorum autoritate. Quomodo enim pro hæretico non habeam eum, quem & summus Pontifex Romæ cum omnibus Cardinalibus & Theologis suis in Bulla Apostolica, quem Ro-

Luth. necessario pro hæretico habendus est.

quomodo enim pro hæretico non habeam eum, quem & summus Pontifex Romæ cum omnibus Cardinalibus & Theologis suis in Bulla Apostolica, quem Ro-

Imperator Vuormaciæ cum omnibus Principibus & statibus Imperij in publico Edicto, Quē tot Vniuersitates præclaræ per suos Doctores, Iurisiurandi religione constrictos & in examen adductos, solenni more in suis determinationibus, pro heretico declarauerunt ac damnauerunt publice: Nonne reus essem & Idololatriæ per peccatum inobedientie, & læsæ Maiestatis per contemptum, si illum non pro heretico, sed pro Doctore Catholico & approbato tenerem, maxime si & Doctrinam eius acceptarem & sequerer, Quē à summis potestatibus, uelut hæreticum tot iam annis præiudicatum atq; damnatum non ignorem? An non incidere rem atq; per inobedientiam impingerem & in Canonem, illū Apostoli. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Qui enim potestati resistit, Dei ordinationi resistit: **1. Reg. 15.**

AR. Dura sunt hæc Petrei, sed de persona sua uiderit ipse Lutherus, Ego Euangelio potius quàm illius persone sum addictus. **P. E.** Contra Euangelium nihil unquam dicere sciens prudens uolo. **A. R.** facile igitur te audiam, dic, ut petit Paceus. **P. E.** Audistis iam supra, Iesum Christum, Dominum & saluatorem nostrum, dato synagogæ libello repudiij, aliam sibi in cruce sponsam, ex latere suo produxisse atq; copulasse, & quidem indiuiduæ coniunctionis uinculo, De quo Apostolus ait, Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo & Ecclesia. De quo & ipsemet dominus prædixerat in Euangelio. Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. Et præcesserat mox ab initio creaturæ pulcherrima huius sacramenti & sacratissimæ desponsationis & copulæ figura, in primo Adam dormiente, ex cuius latere formata fuit Eua, uirgo, sponsa & uxor eius, **Ro. 12.**

De qua ipse, à somno excitatus, prophetice dicebat, Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Hæc sublimis **Eph. 5.**

Ro. 12.**Sponsa Christi.****Eph. 5.****Ioh. 12.****Gen. 2.**

Dialogus Io. Coc.

Ille diuinorum perscrutator myfteriorum Paulus, in terciū celum raptus, clare cognofcens, in epiftolis fuis paffim inſi- nuat nobis, pro modulo captus noſtri. Ait enim ad Corin- thios. Vos autem eſtis corpus Chriſti, & membra de mem- bro. Item, Factus eſt primus Adam in animam uiuentem, nouiſſimus Adam in ſpiritu uiuificantem. Item, Deſpon- di uos uni uiro uirginem caſtam exhibere Chriſto. Et ad E- pheſios. Et ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam, que eſt corpus ipſius & plenitudo eius, qui omnia in oibus adim- plet. Item. Viri diligite uxores ueſtras, ſicut et Chriſtus dile- xit Eccleſiā, & ſe ipſum tradidit pro ea, ut illam ſanctifica- ret, mundans eam lauacro aque, in uerbo uitæ &c.

1. Cor. 12.
Ib. 15.
2. Cor. 11.
Ephc. 1.
Ib. 5.

Eccleſia Ch-
riſti Petro
commendas
ta.
Ioh. 21.

Hanc igitur Eccleſiam, dominus, ex hoc mundo diſceſ- ſurus, Petro regendam commiſit, quando dixit ei, Simon Iohannis, diligis me plus his? Paſce agnos meos, paſce oues meas. Hunc Chriſti Vicarium, & præcipuum ouium Chri- ſti paſtorem, cui traditæ ſunt clauſes regni cœlorum, uelut ſupremum uerticem in Eccleſia Dei, uenerabiliter agnouerunt omnes alij Apoſtoli cum toto credentium in Chriſtū numero, Quemadmodum & ex Actibus Apoſtolorum & ex traditionibus ſanctorum patrum manifeſte conſtat.

Primatus Pe-
tri.

Act. 1.

Ib. 26

In omnibus enim Eccleſie negocijs ipſe primatū tenuit, Nam mox poſt aſcenſionem Dñi, anteq̃ completi eſſent dies Pentecoſtes, cum alius eligendus eſſet in locum Iudæ proditoris, Exurgeus Petrus in medio fratrum, cauſam p- poſuit, Et accepto in linguis igneis ſpiritu ſancto, Petrus ſtans cum Undecim, eleuauit uocem ſuam, & locutus eſt Iudæis admirantibus, Cūq̃ multi corde compuncti dicerent Quid faciemus uiri fratres, non alij reſponderunt Apoſto- li, præſente Petro, ſed ei tanq̃ ſupremo ceſſerunt loquendi ac præſiniendi autoritatem, Ita & Iohannes, quem maxime diligebat

diligebat Iesus, cessit Petro in sanatione claudī, Cumq; capti
iam essent, rursus Petro cessit loquendi autoritatem, Ita et in
præuaricatione Ananiæ & Saphyræ Petrus præ alijs corri-
piendi autoritatem habuit, Cumq; Iudæi sacerdotes præci-
piendo præcepissent Apostolis ne docerēt in nomine Iesu,
Respondens Petrus et Apostoli dixerunt, Obedire oportet.
Deo magis quàm hominibus. Si iam nihil prærogatiue præ
alijs Apostolis habebat Petrus, Cur ubiq; nominatim & spe-
cialiter præ alijs commemoratur? Cur ait Lucas, Respon-
dens Petrus & Apostoli dixerunt, Cum breuius dicere pos-
tuisset, Respondentes Apostoli dixerunt: Longum foret
omnia ex Actibus Apostolorum loca commemorare.

Ea est igitur uera & Vniuersalis Ecclesia Christi, quæ Pes-
trum & successores eius, uelut supremum pastorem & Vis
carium Christi agnoscit, eique obedit, & pro eo orat, Quæ
admodum in publicis precibus dicere solemus. Oremus
pro pastore nostro, hoc est, pro Papa, seu Ro. Pontifice.
Quisquis ergo hunc Ecclesiæ pastorem & Principem sum-
mumq; sacerdotem non audit, sed contemnit, hic non est de
Ecclesia Dei, nec de ouibus Christi. Vocem enim pastoris
audiunt oues Christi, uocem alieni nō audiunt, ut affirmat
ipse Dominus in Euangelio. Quicumq; igitur separant se à
Ro. Ecclesia, quæ caput est omnium Ecclesiarū, de uera Chris-
ti Ecclesia esse non possunt, Quia non tenent caput (ut ait
Apostolus) ex quo totū corpus per nexus et coniunctiones
subministratū et constructū, crescit in augmentū Dei. AR.
Si Papa temporibus nostris talis esset, qualis Petrus & suc-
cessores eius permulti fuerūt, nemo quereretur ab eo seperari,
Cum autē Ro. Curia sit quauis Babilone corruptior, qd
mirū, si uiri boni ab ea exire festinent, ut saluent animas su-
as: Clarū enim habemus eius rei exemplum & autoritatē in
factis

Quæ est ergo
uera &
Catholica
Ecclesia.

Ioh. 10.

Coloss. 2.

Obiectio cō-
tra Ro. Eccel
Gen. 19.

Dialogus Ioan. Coch.

- Gen. 19.** sacris litteris, Nam cum Loth de Sodoma exire tardaret, Angeli iubebant, immo cogebant, et apprehensa manu eduxerunt eum, dicentes, Salua animam tuam, noli respicere post tergum. Et propheta clamat, Recedite Recedite, Exite inde, pollutum nolite tangere, exite de medio eius. Et Apostolus.
- 1. Cor. 5. Solutio.** Scripsi uobis in epistola, ne commisceamini fornicarijs. Item. Non commisceamini cum illo, ut confundatur. P E. Hac sunt ficulnea illa perizomata, quibus pudenda hæreticis tegit Diabolus, ut retineat eos extra Ecclesiæ unitatem, in certo æternæ damnationis statu. Quemadmodum enim nemo extra arcam Noë in generali diluuiio saluari poterat, Ita nemo potest extra Ecclesiam (quæ teste Aug. per Arcam figurata fuit) saluari unquam poterit. AR. Tu sacræ scripturæ loca, Diaboli perizomata dicis? P E. dico, si male intelligantur, aut in reprobò sensu plebi proponantur. Nosti enim quot scripturæ sacræ allegationibus ipsum dominum, qui omnia nouit, in præcipitiū dare uoluerit Tentator. AR. Ego nullum hic locum scripturæ in reprobum sensum retorssi. P E. Aliter tamen intelligis, aut intelligi uis, quam oportet. Loquuntur enim adductæ scripturæ, de externa & corporali cohabitatione seu conuersatione, Tu intelligis aut intelligi uis de interno spiritus uinculo, quo Christi membra & sibi inuicem per charitatem & fidei unitatem, & capiti per obedienciæ officium, connexa sunt, & inseparabiliter coniuncta permanere debent, ut sint unū in Christo, Quæ admodum Christus ipse petijt, & Apostolus docuit. Obsecro (inquit) uos ego uinctus in domino, ut digne ambuletis uocatione, qua uocati estis, Cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia, supportantes inuicem in charitate, solliciti, seruare unitatem spiritus, in uinculo pacis. Et alibi ait. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.
- 1. Pet. 5.**
- Aug. de ci. ui. De lib. 15. c. 26. & 27.**
- Ioh. 17. Eph. 4.**
- Gal. 6.**
- Vtinam

Vtinam uero Areni hic diligenter legeres atq; relegeres Lutheri commentarium super hunc locum Pauli ad Galatas, ut inde intelligeres, quam scelestum & impium sit Ro. Ecclesiam, propter prauos mores eorū qui Romæ sunt, deserere, & per separationē schismaticam ab ea discedere. A R. Legi profecto, sed nihil tale ibi inueni, quod tu dicis. P E. Fortitan incidisti in exemplar posterioris æditionis. Posteaquā enim ipse met à Ro. ecclesia manifeste desciuit, ne uideretur seipsum damnare, omisit ibi multa, quæ prius ediderat anno Domini M. D. XIX. A R. Vnde id nostis? P E. Certa experientia, Nam anno domini M. D. XXIII. Cum obijcerem Lutheranis quibusdam locum illum Lutheri, ipsi negantes talia ibi haberi, offerebant mihi exemplar posterioris æditionis. Quod cum perlegerem in eo loco, & nihil tale reperirem, ipsi subridendo fatebantur, data opera omissum fuisse quod ego querebam. P A. Si ad pacem & unitatem (quam desyderamus & colloquio isto quærimus) seruiunt aut conducunt, quæ perperam ibi omissa sunt, ne graueris quæso, ex priori eius æditione paucula ex ijs recitare. P E T. Prolixiora sunt quam ut hic commode recitari omnia possint, sed ut mones, paucula recitabo.

Hæc em̄ sunt eius uerba. Alioquin (inquit) Cur nō Moses quoq; reliquit duræ ceruicis populū? Cur nō Heliseus & prophetæ reges Israel Idolatras? Cōsequens est, quod Boemorū discidiū à Ro. Ecclesia, nulla possit excusatiōe defendi, quin sit impium, & Christi omnibus legibus contrariū. Quia contra charitatem, in qua oēs leges summant, perstat. Nam hoc, quod unice allegant, sese timore Dei & conscientie defecisse, ne inter malos sacerdotes & pontifices uiuerēt, hoc eos maxime omnium accusat. Si em̄ sunt mali pontifices, sacerdotes, aut quicumq;, & tu uera charitate ferueres, nō

Luthe. pro
prio iudicio
condēnatus

Verba Lut.
contra seip
sum, & con
tra Bohemo
rum discidiū

z diffus

Dialogus Io. Cochläi

diffugeres, sed etiam si in extremis maris esses, accurreres, fleres, moneres, argueres, prorsus omnia faceres. Et hanc Apostoli doctrinam secutus, non commoda, sed onera ferenda tibi esse scires. Itaque claret, totam Boemicae istius charitatis gloriam, esse meram speciem & lucem, in quam se angelus Satanæ transfiguratur.

Attende o lector.

Nunquid & nos, qui ferimus onera, & uere importabilia monstra Rom. Curia, ideo fugimus & discedimus? Absit, absit, Reprehendimus quidem, detestamur, oramus, monemus, Sed non scindimus ob hoc unitatem spiritus. Non inflamur aduersus eam, scientes, quod charitas super omnia erumpet, non tantum super rerum corporalium damna, sed etiam super omnia monstra peccatorum, ficta charitas est, quae non nisi commoda alterius ferre potest. Haec ibi Lutherus in forma, quod aiunt. Ex quibus facile intelligitis, quale maneat iudicium uniuersos Lutheranos, qui in fine usque pertinaciter in dissidio isto suo perdurauerint. P A. Pulchra sunt haec & scitu necessaria.

Ad Areni tamen locos nondum satis clare uidetur abs te responsum esse. Si enim exeundum & recedendum est a malis corporaliter, quomodo seruetur cum illis unitas spiritus in uinculo pacis? Quae enim unitas spiritus, quae pax est in pijs? P E. Causae recedendi a malis corporaliter sunt multae. Vna, ne boni simul cum malis pereant, ingruente Dei uindicta, siue de caelo ut in Sodomis, siue per bella ut in Hierosolymis. Altera, ne scandalis exemplisque et contagione scelerum deprauentur etiam boni, iuxta illud Apostoli, Nolite seduci, Corrupti sunt mores bonos colloquia mala. Tertia, ut mali inde confundantur, & per confusionem uerecundiae ad meliorem frugem reducantur. Haec ad tria per Arenium adducta scripturae loca breuiter dicta sunt. Ceterum quomodo seruent boni cum malis

Esa. 57.

Causae recedendi a malis corporaliter.

2. Cor. 15.

malis, p̄ij cum impijs, in Ecclesia Christi, unitatē spiritus & uinculū pacis, Vtinā hoc uobis tam bene explicare possim, quā libenter uellem. Si em̄ hoc Hussitę & Lutherani recte intelligerent, à multis p̄fecto erroribus per hoc liberarentur. P A. Dic ut potes superuenient alij, qui sumpta hinc occasione, melius explicabunt postea, Facile est enim inuentis addere. P E. Ne igitur in æquiuocis absq; distinctione confuse loquamur, præmittam generales quasdam distinctiones, uulgo receptas.

Quarum prima hæc est, Ecclesia Christi in patria aliter *Duplex Ecclesia, militans & triumphans.* considerat̄ quam in uia, In patria triumphans, in uia militans dicitur, una quidē secundum substantiā, diuersa secundum considerationē & statum. Triumphans etenim per omnia sancta est & immaculata, non habens maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, ut ait Apostolus, Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationē faciens & mendaciū, ut dicit in Apocalypsi Iohannes Apostolus. *Militans uero est magna & ampla domus dei, In qua non solum sunt uasa aurea & argentea, sed etiā lignea et fictilia ut ait Apostolus. Et quedā qdē in honorē, qdā autē in cōtumeliam.*

In militante igitur Ecclesia non omnes sunt sancti & immaculati, sicut in Triumphante, sed sunt in ea simul boni & mali, Quemadmodum in arca Noæ erant simul munda & immunda animalia, pardi & hædi, lupi & agni. Et de hac militante Ecclesia ait Dominus in Euangelio, Simile est regnum cœlorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines, uenit inimicus eius, & superfeminauit zizania in medio tritici, &c. Item simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere pisciū congregati. Item simile est regnū cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo. Itē simile est

Dialogus Ioan. Cochläi

Decem uirginibus, quarum quinque erant prudentes & quinque fatue. P A. Quid negant ista Hussitæ aut Lutherani? P E T. Negare non possunt tam clara Euangelij uerba, sed adulterino sensu corrumpunt, ut malos prælatos à membris Ecclesiæ separent, sed de ijs postea.

Duplex fides, formata & informis. Gal. 5.

Matth. 7.

1. Cor. 13.

Nunc aliam audite distinctionem, fides in Christum, formata dicitur, cui formam dat charitas, De qua dicit Apostolus, fides quæ per dilectionem operatur. Informis uero dicitur quæ etsi omnia credenda credit, amissa tamen per peccatum mortale charitate, nihil prodest ad salutem. De qua dominus in Euangelio ait. Non omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit uoluntatem patris mei. Et Paulus ad Corinthios, Etsi habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. P A. Quid hic desiderant Lutherani, P E. Nolunt agnoscere fidem informem.

Duplex gratia. 1. Cor. 15.

2. Cor. 12.

Tit. 3.

1. Cor. 12.

Rom. 12.

Matth. 10.

Sed ut perueniam quo tendo, aliam rursus distinctionem præmitto. Est gratia Dei gratum faciens, quæ peccata remittit & Deo gratum facit, De qua ait Apostolus. Gratia Dei sum id quod sum. Et Dominus ad eum, Sufficit tibi gratia mea. Et ipse ad Titum, Iustificati gratia ipsius. Est item gratia Dei, gratis data, quæ dona dei in nobis multiplicat. De qua pulcherrime differit Paulus Apostolus in plerisque locis, quos commemorare longum fuerit. Et hæc secundum multiplicia dei dona, multiplex est, Ait enim Apostolus. Diuisiones uero gratiarum sunt, idem autem spiritus. Item habentes donationes secundum gratiam, quæ data est nobis differentes. Et Christus in Euangelio. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, dæmones eijcite. Gratis accepistis, gratis date.

Differt autem talis gratia, quæ gratis data dicitur, ab ea quæ

quæ gratum faciens appellatur, Quia hæc sine charitate nõ est, nec stat cum peccato mortali, Illa uero sæpe etiam malis contingit, quia datur in utilitatem Ecclesiæ, possunt autem & mali homines alijs secundum dona Dei prodesse Quales *Math. 7.* sunt, de quibus Dominus ait. Multi dicent mihi in illa die, Domine domine, Noñe in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo uirtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, Quia nunq̄ no uiuos, discedite à me omnes qui operamini iniquitatē. P. A. Necessaria sane mihi uidetur ista distinctio, Quid Lutherani, negant eam? P. E. Negant & explodunt, uelut scholasticā adinventionē, Quā tamen tot scripturis fundatam uides & hinc in multos decidunt errores, ut audies paulo post.

Nunc Quartam super addam distinctionem, quæ & ipsa contra illorū errores necessaria uidetur, De membris Ecclesie. Etenim Ecclesia corpus Christi dicitur, ut patet supra ex Apostolo. Corpus autem aliud Homogeneum, quod eiusdem naturæ partes habet cū suo toto, Verbi gratia, omnis pars uini uinum est, omnis pars aquæ, aqua est, omnis pars ligni lignum est, omnis pars terre terra est, Aliud Heterogeneum, quod diuersæ naturæ partes habet, differentes scilicet & inter sese & à suo toto. Verbi gratia, partes corporis humani sunt, caput, pectus, uenter, crura, pedes, brachia, manus. Partes arboris radix, stipes, rami, Partes domus, fundamentum, parietes, tectum.

Secundum hanc duplicem corporis consyderationem Duplicia sunt membra Ecclesiæ, Quædam secundum gratiam gratum facientem, quæ quum soli Deo cognita sit (Nescit enim homo utrum amore dignus sit an odio) non facit manifestam nobis inter Ecclesiæ membra distinctionem, Non enim nostrum est iudicare, an homo in gratia Dei sit *Ro. 14.*

z 3 nec ne.

Duplex corpus, Homogeneum & Heterogeneum.

Duplicia Ecclesiæ membra. *Eccle. 9.*

Dialogus Io. Coc.

Ro. 12.
1. Cor. 12.
Eph. 4.

1. Cor. 12.

Ecclesia Ro.

Matth. 16.
Luc. 22.
Ioh. 21.

nec ne. Ait enim Apostolus. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Quædam uero sunt Ecclesie membra, secundum gratiam gratis datam, De quibus loquitur Paulus ad Ro. ad Corin. & ad Ephesios. Quod sicut in corpore humano non eundem actum habent omnia membra, Ita & in Ecclesia, quæ corpus Christi est, non omnia membra eundem actum habent, sed alia alium habent actum, secundum diuersa dona spiritus, seu gratiæ gratis datæ. Et secundum diuersa membrorum officia & ordinum distinctiones Aliud est enim officium Prophetæ, aliud Doctoris, aliud Pastoris, aliud interpretis etc. Neque dicenda sunt hæc ad inuentiones hominum, cum sint ordinationes Christi & sancti spiritus, sicut manifestissime docet Apostolus, In epistolis supra allegatis. Diuisiones (inquit) gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et diuisiones ministracionum sunt, idem autem dominus. Et diuisiones operationum sunt, idem autem Deus, qui operatur omnia in omnibus, Vni cuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem. His igitur recte intellectis, facile est Catholicis, omnes de Ecclesia & membris eius Lutheranorum captiones & errores effugere. P A. Id nobis declara. P E. Primum. Inique, false, impie & blaspheme dicunt Ecclesiam Papæ esse Ecclesiam Antichristi & Synagogam satanæ. Quia nulla Ecclesia in mundo potest ita continuam & certam successionem in prelatibus suis ostendere per annos M. D. sicut potest Ecclesia Papæ (quæ utique Romana est, à Petro fundata & successoribus suis ab eo relicta), cui Christus Petrum & successores eius, ipsemet præfecit, His & id genus alijs uerbis, Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, Tibi dabo cla. reg. cæ. Tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, Rogauit pro tene deficiat fides tua, Tu si diligis

diligis me plus his, pascere oues meas. Nonne igitur ualde impium & blasphemum est, contra tot sacratissima uerba Christi, Papam dicere Antichristum, & Ecclesiam eius (quæ utiq; alia non est quàm Ecclesia Christi, quam ipse Petro regendam & pascendam commisit) Synagogam satanæ? AR. Possunt ne tot mali homines Romæ, qui nulla Christi mandata seruant, sed omnibus uitijs maculati, etiam paganis peiorem uitam ducunt, esse Ecclesia Christi, sponsa illa sancta & immaculata, ut ait Apostolus. Cui in Cantico Canticorum dicit sponsus, Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te? PE. Iam supra dixi, quod alia est ratio Ecclesiæ militantis quàm triumphantis.

Mali igitur non triumphantis, sed militantis Ecclesiæ per fidem & sacramentorum communionem officijq; ministerium pars & membra esse possunt. AR. At qui sic uiuunt in omni turpitudine & nequicia, ueram in Christum fidem non habent, fides enim iustificat à peccatis, iuxta illud Prophetæ, Iustus ex fide uiuit, PE. Audisti supra tales habere fidem, non formatam, sed informem. AR. Quomodo igitur seruant in Ecclesia unitatem spiritus, qui spiritum non habent? secundum carnem enim ambulant. PE. Dicitum est supra, qd tales etsi non habent spiritum Dei secundum gratiam gratum facientem, Qualem habuit Apostolus, ubi ait, Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis, Habent tamen aliquo modo spiritum dei, secundum gratiam gratis datam, Ordinationes enim ministeriorum in Ecclesia Christi à spiritu Dei sunt, Ait enim Apostolus. Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alij gratia sanificatum in uno spiritu, alij operatio uirtutum, alij prophetia, alij

Eph. 5.
Can. 4.

Quomodo
mali sunt
membra Ec
clesiæ.

Abacuc. 2

Quomodo
mali habent
spiritum Dei.

1. Cor. 12.

Dialogus Ioan. Coch.

alijs discretio spiritum, alijs generalium linguarum, alijs interpretatio sermonum. Hæc autem omnia operatur unus atq; idem spiritus, diuidens singulis pro ut uult. Audisti iam supra, Areni, hæc dona spiritus etiam malis in Ecclesia Prælati dari posse, in ædificationem & utilitatem aliorum in Ecclesia.

Quemadmodum igitur sacramenta possunt secundum gratiam gratum facientem utiliter etiam à malis prælati pro populo administrari, ita & dona spiritus secundum gratiam gratis datam dari possunt uel pessimis hominibus, ut Caiphæ donum prophetiæ, Iudæ proditori operatio uirtutum & gratia sanctorum, ad utilitatem aliorum. Nam unicuique datur (inquit Apostolus) manifestatio spiritus ad utilitatem, Si ergo Iudas Scarioth, mortalium omnium pessimus, potuit esse Apostolus Christi, demonia eijcere, infirmos curare, & alia gratiæ & spiritus dei dona in se habere, & ad utilitatem aliorum in opus perducere, Cur non possent id ipsum minus mali, quam ille fuit, in Ecclesia Prælati, Papa, Cardinales, Episcopi, Abbates, Pastores & alij quicumque ueliam habent in Ecclesia administrationem aut officium? AR.

1. Cor. 12.

Ioh. 11.

Opinio Lutheranorum de malis prælati.

1. Ioh. 2.

Ephes. 6.

Facile admitto, quod tales possunt esse in Ecclesia Dei, sed non sunt Ecclesia Dei nec membra Ecclesiæ dei, quia Ecclesia est corpus Christi, Illi autem in peccatis mortui non possunt esse uiua membra Christi aut Ecclesiæ eius. De quibus Iohannes ait in sua Canonica. Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum, PE. Hic est nodus Gordius, Areni, ad quem bene secundum opus nobis est gladio spiritus, quod est uerbum Dei. Hic triumphat, & acutus sibi uidetur in Dialogo suo Bucerus Apostata, per hæc quam proposuisti distinctionem, qua uult, malos prælatos esse quidem in Ecclesia, sed non de Ecclesia nec membra Ecclesiæ. Et intelligere oportet hæc

hæc eius uerba de Ecclesia militante. In triumphante enim nulli possunt esse mali.

Sed dic mihi Areni, si boni tantum, qui fidem formatam habent, hoc est, q̄ in peccato mortali non sunt, Ecclesia Christi sunt, in terris hic militans, Quis me de ecclesia Christi certiorē reddet, quæ nam sit aut ubi sit? Cum ego scire nō possim, qui nā homines uere boni & sine peccato mortali sint. Et si quos scirē tales esse, incertus tamē adhuc essem, an semper boni & sine peccato essent permanfuri. Scriptū est enim Septies in die cadet iustus & resurget. A R. Nos Ecclesiam Christi non scimus ubi sit aut quæ sit, sed credimus, Ita enim ait Lutherus, Quis Ecclesiā illam nobis monstrabit, cum sit occulta in spiritu, & solum credat̄, sicut dicimus, Credo Ecclesiā sanctam. P E. Quomodo ergo Christus dicit, Dic Ecclesiæ, & si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus? Item Apostolus, An Ecclesiam Dei contemnitis? Et quomodo Lucæ laus erat in Euangelio per omnes Ecclesias, si Ecclesia nobis occulta & incerta est.

Iam uides, opinor, quo tendat ista Apostatarum doctrina, Nempe ut tollant nobis omnē autoritatē ordinationeq; & institutum Ecclesiæ, omniaq; nobis reddant dubia & incerta, ut nesciat homo Christianus, ad quam fugiat Ecclesiam, cui credat, cui obediat, à quo nam prælato sacramenta & absolutionem petat & accipiat. A R E. Vnde hoc nostis? P E. Tu nondum uides? Si enim nemo est de Ecclesia aut membrum Ecclesiæ, nisi qui sine peccato mortali est & fidē formatam habet, Tu uero scire non possis, quisnam talis sit, aut quam diu sine mortali peccato permanfurus sit in fide formata. Iam dubitare poteris, an ullum sit uerum in uniuersa terra Ecclesię membrum, Quia de nullo certus es, an fidem formatam charitate habeat, aut quam diu habiturus

A a sit,

Reprobatio

Prouer. 24.
Luth. de ab
rogan. missa

Matth. 18.
1. Cor. 11.
2. Cor. 5.

Lutheranis
incerta et du
bia est Eccle
sia.

Dialogus Ioan. Cochläi

fit, si habet, Nam & Apostolus ait. Itaq; qui existimat se stare, uideat ne cadat. Et in uitis patrum reperiuntur, qui sanctissime uixerunt usq; ad diem mortis. In mortis autem articulo defecerunt, tentationibus Satanæ uicti. Quem igitur audias in Ecclesia ut dicit Christus: aut cui obedias præposito seu Prælo Ecclesiæ, ut præcipit Apostolus, si Ecclesia occulta est & res quædam Mathematica, quæ sine certo subiecto & materia sit, uti docent Lutherus, Philippus et Bucerus? A R. Audiam eos qui Euangelium docent, eisq; obediam. P E. Quis te certum faciet, eos habere fidem formatam & Ecclesiæ membra esse? Nonne & Iudas Scarioth Euangelium docuit & signa fecit, & quidem longe plura quam omnes fecerunt & faciunt hodie Lutherani? A R. Quomodo igitur tu nos de Ecclesia membrisque eius certos reddes? P E. Per uerbum Dei, quod omnium est certissimum. A R. Dic age. P E. Ausculta itaq; diligenter, res non leuis momenti est. A R. Fateor. P E. Primum, audisti supra, Christum Ecclesiam suam Petro tanq; supremo pastori regendam commisisse, hinc intelligis, nullam Ecclesiam uere Catholicam esse nisi quæ Petrum et successores eius, per ueris agnoscit ouium Christi pastoribus, Excluduntur itaq; per hoc à uera Ecclesia omnes hæreses & sectæ, quantumuis de uerbo Dei gloriantur, quæcûq; Rom. Ecclesiæ subesse nolunt. P A. Hoc ualde durum uidetur, Quam multæ enim sunt in Orbe terrarum nationes & prouinciæ maxime, quæ in Christum credunt, & tamen Papæ non obediunt, neq; pro supremo pastore suo agnoscunt, ut Græci, Rutheni, Moschi, Armeni, Indi, Aethiopes, &c. P E. Siue molle sit siue durum, Ego aliter dicere non possum. Oportet enim sub uno uniuersali pastore unam esse uniuersalem Ecclesiam, ut sit unum ouile & unus pastor, Et non sint in Ecclesia Dei schismata: Quia una est columba & perfecta sponsa Christi.

Heb. 13.

Nemo est in Ecclesia Catholica, nisi qui Papæ ut pastori obedit.

Ioh. 10.
1. Cor. 1.
Can. 6.

sti. Videant igitur quicumque populi, tribus & lingua, ut si nondum agnoscunt Ecclesiam Romae, & supremam Ecclesiam in tertis pastorem, agnoscere quam primum satagant. Est enim hoc de necessitate salutis, Quemadmodum docti & copiose probauerunt contra Graecos & Armenos San. Thomas de Aquina, & Richardus Armeanus. P. A. Tu igitur tot Myriades hominum per tot latissima regna in Christum per tot saecula credentium, propter autoritatem unius hominis, Rom. Pontificis asserendam, damnare & externis supplicijs adiudicare non uereberis: P. E. Non est meum, iudicare uel damnare ulla Nationes, Est qui iudicet, Cui pater omne iudicium dedit, & cuius uentilabrum in manu sua est. Hic clara uoce dixit Petro, Pasce oues meas. Qui igitur hunc pastorem agnoscere nolunt, oues Christi non sunt nec ad ouile Christi pertinent. *

Sed aliud est, nolle agnoscere, quam non agnoscere. Hoc excusabile est in longinquis nationibus, ut Indiae & Aethiopiae populis. Illud rebellionis & inobedientiae damnabile crimen secum affert, Quemadmodum faciunt nunc (proh dolor) Lutherani & omnes aliae sectae nouae, ex Lutheri doctrina haece annis recens enatae, quae olim agnouerunt, nunc uero per impiam defectionem agnoscere amplius nolunt, Nationes autem supra dictae non ita resistunt Rom. Pontifici. Agnouerunt illum uenerabiliter tum in multis Concilijs generalibus, ut est hodie cernere in eorum appensis sigillis & titulis, circa antiquas Bullas Constantiensis & Florentini Concilij, Tum in publicis Legationibus suis, quas Romam aliquando miserunt. Agnoscunt igitur Romanum Pontificem, si non actu, saltem aptitudine. Et excusabiles mihi uidentur, propter locorum distantiam, si modo sanam & integram habeant fidem, nulla heresi maculata, Et tantum de Rom. Pont. qui uicarium sub

S. Tho: contra errores Graecorum Et de regimine Principum li. 3. c. 10.

Ioh 5. Matth. 9.

Excusabiles Indi, non Lutherani.

Dialogus Iohan. Cochlaei

Vicariū caput Ecclesię Ro. Pont. Christo Ecclesię Catholicę Caput est. Ideo nemo iam incertus de Ecclesiā esse potest, qui Papā nō ignorat. Ad quę omnes maiores Ecclesię causę, uelut ad Caput, referendę sunt, uti docent, nō solū antiquissima Concilia, Sed etiā antiquę historię & sanctorum Patrum ac Martyrum libri & Epistolę. 9

Irenęus li. 3. cap. 3. Hic breuitatis causa sufficiat unius Irenęi breue dictum in tertio aduersus hęreses libro. Maxime (inquit) & antiquissima & omnib. cognite, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro et Paulo, Ro. fundatę et cōstitutę ecclesię, eā quā habet ab Apostolis traditionē, & annunciatā hominibus fidē p̄ successiones Episcoporum uenientē usq; ad uos, indicātes, Confundimus omnes, qui quoquo modo uel per sui placentiā malam, uel uanam gloriā, uel per cęcitatem & malam sententiā, pręterquam oportet cōligunt. Ad hanc enim Ecclesiā, ppter principatū, necesse est omnē cōuenire Ecclesiā, hoc est, eos qui sunt undiq; fideles. Hęc ille

**Ad Papam
semper in
dubijs recur
rendum est.**

Semper igitur certum habemus refugiū ad hanc Ecclesię petram, siquid Ecclesię dicendū occurrat. AR. Euangelium longe certius est quā Papa, qui Euangelium parum curat, & nunquam docet aut prędicat. PE. Euangelium quidem secundū se certissimum est utiq;, sed ubi uarie exponit à diuersis, ex cōtentione disceptantium fit sensus eius apud nos homines incertus, Ad Papā igitur recurrentū est, ut Euangelium, certū quidem in se, nobis quoq; in uero sensu certum faciat. Non potest igitur ulla certior uia aut regula demonstrari, ubi nam uera et Catholica sit Ecclesiā, quam ista, Vbi Papa, ibi Roma, ubi Roma, ibi Ecclesiā Catholica.

**Aug. contra
episto. Manich.
c. 4.** Quemadmodum pulcherrime docet S. Augustinus in libro contra Epistolam Manichęi quam uocabant fundamenti, sic dicens. In Catholica enim Ecclesiā, ut omittam
synce

syncerissimam sapientiã (ad cuius cognitionem pauci spiri-
ritales in hac uita perueniunt) multa sunt alia , quæ in eius
gremio me iustissime teneant. Tenet consensus populorum
atq; gentium , Tenet autoritas , miraculis inchoata , spe nus-
trita , charitate aucta , uetustate firmata. Tenet ab ipsa sede
Petri Apostoli (cui pascendas oues suas post resurrectionem
dominus commendauit) usq; ad præsentem Episco-
porum successio sacerdotum. Tenet postremo ipsum Cas-
tholicæ nomen , Quod non sine causa inter tam multas
hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit , Vt cum omnes hæres-
tici se Catholicos dici uelint , quærenti tamen peregrino as-
lieui , ubi ad Catholicam conueniatur , nullus hæreticos
rum uel basilicam suam uel domum audeat ostendere. Hec
Aug.

Vis ergo iam tandem audire , quàm longe à uero absint
Lutherani , dum stulte & impie arrogat Catholicæ Ec-
clesiæ nomen sectæ suæ. A R. Veritatem audire non pi-
get , modo sine contumelia dicas. P E. Dicam breuiter ac
modeste. Errant primo , dum partem suam schismaticam
pro Catholica Ecclesia haberi uolunt , Quoniam constat
Catholicam durasse M. D. annis , Lutherana autem secta
nondum X X. compleuit annos. Errant secundo , dum ue-
rum Euangelij sensum arrogant sibi , adimunt sedi Apo-
stolicæ , Contra Christum , qui dixit Petro , Rogauit pro
te , ne deficiat fides tua. Errant tertio. Dum ecclesiam putant
occultam in spiritu & solum credendam , Quod reproba-
tum est supra , & ipsimet reprobant hoc ipsum , dum Ec-
clesiæ traditiones confiteantur , quasdam etiam tenendas
cesant. Errant Quarto , dum non distinguunt inter Tri-
umphantem & militantem Ecclesiam , neq; inter fidem in-
formem & formatam , neq; inter gratiam , gratum facientem

Errores Luth-
theri de Ec-
clesia.

I.

II.

III.

Luc. 22.

III.

Dialogus Io. Coe.

& gratis datam, Cum sint hæc omnia superius ex literis
V. sacris comprobata. Errant Quinto, Dum eos tantum pro
Ecclesiæ membris habent, qui fidem formatam tenent,
Quia per hoc totam Ecclesiam cum omnibus membris
suis incertam nobis reddunt. Quandoquidem nemo nos
strum uere sciat, quinam homines sint absque peccato mor
VI. tali, atque charitate formatam fidem teneant. Errant Sex
to, Dum Prælatos Ecclesiæ malos, pro Ecclesiæ mem
bris non agnoscunt, & per hoc tollunt ab eis potestatem cla
uium & administrationem sacramentorum, quæ Ecclesiæ,
sponsæ & corpori Christi data sunt. Iam si mali prælati, Ec
clesiæ membra non essent, non reciperent influxum à ca
pite, quia essent membra præcisa & mortua, quæ gratiæ in
fusionem accipere non possent.

Peccata Lu
theranorum

- I. Qua propter grauissime peccant. Præmo contra Deum,
q̄ potestati Papæ resistent, per hoc enim Dei ordinationi
resistunt. Ro. 13. Secundo contra Christum, q̄ nolunt re
II. cognoscere eius Vicarium pastorem. Tertio contra spiritum
III. sanctum, q̄ ordinationes eius in Ecclesia perturbant, con
fundunt atq̄ etiam reiiciunt. Et hic certe multiplex eorum
peccatum est. Nam eos quos spiritus Christi posuit in Ec
clesia Episcopos, Doctores & pastores, ipsi contemnunt,
atq̄ etiam reiiciunt, ac seipsum inordinate in locum eorum
ingerunt, aut alios Apostatas & rebelles intrudunt.

Act. 20.

Rei læse Ma
iestatis diui
næ.

1. Cor. 12.

Et per hoc rei fiunt læsæ Maiestatis diuinæ. Ait enim Ap
postolus ad Corinthios (qui utiq̄ non omnes erunt sancti
nec omnes habebant fidem formatam, quia in multis ab Ap
postolo repræhenduntur) Vos autem estis corpus Christi,
et mēbra de membro, Et quosdam quidem posuit Deus in
ecclesia, primum Apostolos, secundo prophetas, tertio do
ctores, Deinde uirtutes, exinde gratias curationum, opitula
tiones,

tion es, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Nunquid omnes Apostoli? Nunquid omnes Prophetæ; &c. Item. Omnia autem honeste & secundum ordinem fiant in uobis. Et in alio loco. Nec quisquam sibi sumit honorē, sed qui uocatur à Deo tanquam Aaron. At Lutherani sibi ipsis sumunt honorem, quos per sacram ordinationem legitime nemo uocauit. P. A. Qualē igitur puritas esse illorum Ecclesiam; P. E. Turpissimam profecto, ac magis inordinatam ac barbarice confusam, quam ulla unquam priorū hereticorum fuisse legitur. Quæ, n. unquam fuit heresis a deo contumax & superba, quæ sic oīa sacramenta uel impie reijceret uel male inuerteret; quæ sic cōtemneret ac blasphemaret omnes sacros ordines & gradus Ecclesiæ; quæ sic prophanaret templa, aboleret missas calcaret uota, nuptui daret Montiales; Breuiter, quæ sic omnem ordinationem bonam Ecclesiæ uel tolleret uel pessime immutaret; Sed desino, ne uidear uobis, criminandi potius studio quam explicandę ueritatis amore hæcenus de Ecclesia differuisse.

Vt autē hæc nostra disceptatio, grauissimo alio testimonio corroboretur, addā ea, quæ S. Hieronymus in Dialogo aduersus Luciferianos sub finem proposuit. Verum (inquit) quia iam multū sermocinati sumus, & prolixitas concertationis audientium studia lassauit, Breuē tibi præter animi mei sententiam proferam. In illa esse ecclesia permanendum, quæ ab Apostolis fundata, usque ad diem hunc durat. Sicubi audiveris eos, qui dicuntur * Christi, non à domino Iesu Christo, sed à quoquam alio nuncupari, utputa Martionitas, Valentinianos, Montenses siue Campates, scito, non Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse Synagogā. Ex hoc. n. ipso quod postea instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus præhunciat. Nec sibi blandiantur, si de scripturis

Ib. 14.
Heb. 5.

Turpissima
Ecclesia Lu;

Hiero. contra
Luciferi.

forte * Chri
stiani.

rarum

Dialogus Io. Coc.

rarum capitulis uidentur sibi affirmare quod dicunt, Cum
& Diabolus de scripturis aliqua sit locutus, & scriptura,
non in legendo consistant, sed in intelligendo. PA.

Grauis certe ac notatu digna est hæc Diui

Hieronymi sententia, atq; omni

hæreticorum uerbositati

longe præferenda.

FINIS *DI*ALOGI, DRES.

dæ scripti. Anno 1535.

MISCEL.